

HET ZELFMOORDBOS

EEN TONEELSPEL

LUUK HOEDEMAEKERS

KORTE INHOUD

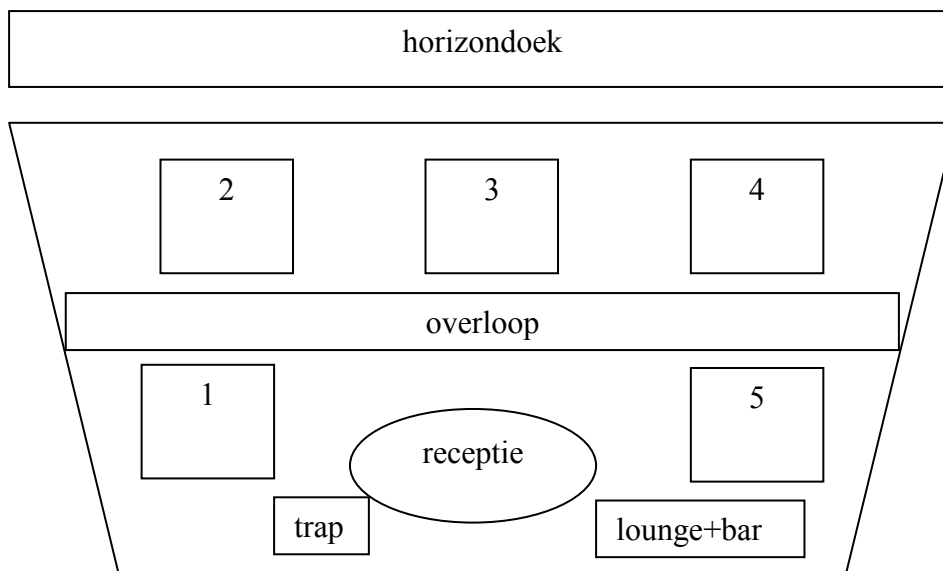
Al eeuwenlang trekken mensen naar het mythische eiland Hades om er een einde te maken aan hun leven. Touroperator AdMortem heeft een gat in de markt ontdekt en organiseert voor kandidaat-zelfmoordenaars one-waytrips naar Hades. Daarvoor heeft de organisatie een landhuis in de buurt van het 'Zelfmoordbos' opgekocht en verbouwd tot het luxueuze hotel 'Styx'. Toeristen die meereizen met AdMortem verbinden zich er contractueel toe om hun reeds langer bestaande zelfmoordplannen op het einde van hun verblijf ook daadwerkelijk uit te voeren, kwestie van de geloofwaardigheid van de touroperator niet in het gedrang te brengen. AdMortem staat op zijn beurt in voor een verzorgde begrafenis- of crematieplechtigheid.

PERSONAGES

- Déesse, uitbaatster van hotel Styx
- Michaël(a), hotelbediende
- Gabriël(a), hotelbediende
- Ruth, het kamermeisje
- David, een jongeman, gast
- Esther, een jonge vrouw, gast
- Elisabeth, een oudere vrouw, echtgenote van Marcel, gast
- Marcel, een oudere man, echtgenoot van Elisabeth, gast
- Kaïn, zoon van Elisabeth en Marcel
- Dolores, zangeres, gast
- Jonathan, een man, gast
- Roberto, een man, gast

EERSTE BEDRIJF

Centraal op de scène (voor) een luxueuze, aantrekkelijke en mooi verlichte receptiebalie. Veel planten. Links en rechts van de balie en erachter zien we 5 identieke hotelkamers. Deze bevinden zich op verschillende niveaus en zijn makkelijk met trapjes bereikbaar. In iedere kamer staat een dubbel bed met aan beide zijden een nachtkastje en daar bovenop een bedlampje. Geen wanden, geen deuren. Iedere kamer kan apart belicht worden. In het midden over de hele lengte van de scène een overloop die de verbinding vormt tussen de verschillende kamers. Links van de balie een trap naar de overloop. Rechts van de balie de lounge en de bar van het hotel met zitbanken en enkele tafeltjes en stoelen. De achterwand van de scène bestaat uit een horizontodoek: in en tijdens dit hele bedrijf wordt hierop met belichting (en/of projectie) een geleidelijke overgang van avondschemering naar nacht met sterrenhemel gesuggereerd. (Mogelijk kunnen er in de 5 kamers webcams gehangen worden die de activiteiten in de kamers afzonderlijk registreren en op de geijkte momenten op de achterwand projecteren.)

Het doek is open. Muziek. 'Suicide is painless', het thema uit 'MASH' en het reclamedeuntje van AdMortem. Déesse is druk bezig achter de balie. Ze heeft net Elisabeth en Marcel ingeschreven. Gabriël brengt hen naar kamer 2. Michaël volgt met de koffers. Het licht in kamer 4 is aan. Jonathan neemt een mooi kostuum uit zijn koffer en begint zich om te kleden. Hij gaat voor de (denkbeeldige) spiegel (= face publiek) staan en strikt zijn das. Hij blijft zichzelf in de spiegel bekijken. Het licht in kamer 2 gaat aan. Marcel en Elisabeth schuiven hun koffers onder het bed. Elisabeth zet een foto van hun twee zonen op het nachtkastje. Marcel en Elisabeth gaan op het voeteneinde van het bed zitten, naast elkaar (face publiek). Ze bekijken elkaar en nemen elkaars hand. Het licht in kamer 2 gaat uit. Het licht in kamer 5 gaat aan. Dolores ijsbeert naast haar bed. Deze acties gebeuren terwijl de muziek speelt.

*Through early morning fog I see,
Visions of the things to be,
The pains that are withheld for me,
I realize and I can see...*

[REFRAIN]:

*That suicide is painless.
It brings on many changes.
And I can take or leave it if I please.*

*I try to find a way to make,
All our little joys relate,
Without that ever-present hate,
But now I know that it's too late, and...*

[REFRAIN]

*The game of life is hard to play,
I'm gonna lose it anyway.
The losing card I'll someday lay,
So this is all I have to say.*

[REFRAIN]

*The only way to win is cheat,
And lay it down before I'm beat,
And to another give my seat,
For that's the only painless feat.*

[REFRAIN]

*The sword of time will pierce our skins.
It doesn't hurt when it begins.
But as it works its way on in,
The pain grows stronger...watch it grin, but...*

[REFRAIN]

*A brave man once requested me,
to answer questions that are key.
Is it to be or not to be?
And I replied 'Oh why ask me?'*

[REFRAIN]

*'Cause suicide is painless.
It brings on many changes.
And I can take or leave it if I please.*

... And you can do the same thing if you please ....

Roberto op.

ROBERTO Ze is dood.

DEESSE Natuurlijk is ze dood. Mag ik uw reservatieformulier, mijnheer?

Het licht in kamer 3 gaat aan. David maakt zich klaar om te gaan wandelen.

ROBERTO Ze is dood.

DEESSE (*glimlachend*) En binnenkort bent u het ook. Dus is er geen enkele reden om ons een beetje neerslachtig te voelen (*knijpt hem in de wang*), hè ... (*kijkt even op het formulier*) ... Roberto?

ROBERTO (*afwezig*) Nee, natuurlijk niet.

Het licht in kamer 3 gaat uit. David komt naar beneden.

DEESSE (*roept*) Gabriël! ... (*Gabriël op*) Gabriël, breng jij ... Roberto naar kamer 1?

GABRIEL Natuurlijk.

Gabriël brengt Roberto naar kamer 1. Het licht in kamer 1 gaat aan, Roberto kijkt even rond en gaat dan op bed liggen. Licht in kamer 1 uit. David is beneden aan de balie gekomen. Hij is goed gehumeurd.

DAVID Is er geen post voor mij, Déesse?

DEESSE Nee hoor.

DAVID Gelukkig maar.

DEESSE Gaat u wandelen? ... Het terrein verkennen?

DAVID (*glimlachje*) Ja.

DEESSE Maak er maar een fijne dag van. ... 't Is één van uw laatste!
(*schelle lach*)

DAVID (*glimlacht*) Ja.

Terwijl David naar buiten wandelt, komt Esther binnen. Ze draagt een rugzak. David bekijkt haar, een beetje afwezig, angstig misschien, maar toch ook geïnteresseerd. Esther gaat naar de receptie. Ze spreekt zacht, verslagen. Déesse is verbaasd als zij de jonge vrouw ziet: alle kamers zijn volzet, er worden voorlopig geen gasten meer verwacht. In kamer 4 gaat Jonathan aan het raam (= achterzijde van zijn kamer) staan, zijn armen geheven als een vogel die zijn vleugels spreidt, klaar om te vliegen.

ESTHER (*nauwelijks hoorbaar*) Zou ik een kamer kunnen krijgen?

DEESSE Wat zeg je, liefje?

ESTHER Ik vroeg of ik een kamer zou kunnen krijgen.

Het licht in de kamer van Jonathan gaat uit.

DEESSE Heb je gereserveerd?

ESTHER Nee. Ik wist niet dat dat nodig was.

DEESSE Maar liefje toch, AdMortem is een serieuze onderneming, hoor. Gasten die een verblijf bij ons willen boeken moeten dat minstens één maand op voorhand doen, anders zouden we alleen maar god weet wat voor verknipte figuren of wanhoopskandidaten aantrekken. Nu krijgen we alleen maar de echt gemotiveerden over de vloer, de 'die-hards' zou je kunnen zeggen (*lacht*). Maar onze formule schijnt beter aan te slaan dan we ooit hadden kunnen vermoeden en vandaar dat we al met een wachtlijst zitten van meer dan zes maanden. We hebben trouwens maar vijf kamers.

ESTHER Oh, dat wist ik niet.

DEESSE Als het je een troost mag zijn: we gaan uitbreiden.

ESTHER *(hoopvol)* Ja?

DEESSE Maar dat kan nog een jaartje duren. ... Laat me eens raden: lvd?

ESTHER Wat?

DEESSE Liefdesverdriet?

ESTHER Ja.

DEESSE Geen goede reden, kindje, geloof me. *(Esther blijft zwijgend staan)* Ik wou dat ik je kon helpen.

ESTHER Ik wou dat ik mezelf kon helpen.

Plots horen we een langgerekte schreeuw, gevolgd door een slag. Het licht in kamers 1+2 gaat aan. Roberto loopt naar beneden. Marcel en Elisabeth glimlachen tegen elkaar. Dolores stopt met ijsberen en houdt haar handen tegen haar hoofd.

DEESSE *(glimlachend)* Je droom zou wel een sneller in vervulling kunnen gaan dan je zelf gedacht had. *(roept)* Gabriël, Michaël, Ruth!

ROBERTO Wat is er gebeurd?

DEESSE We hebben zo te horen een geval van 'ejaculatio praecox' in ons midden. Eén van onze gasten is blijkbaar te vroeg gekomen, of beter gezegd, te vroeg gegaan *(lacht)*. Het zal kamer 4 wel zijn.

ESTHER Ik begrijp het niet.

DEESSE *(tot Gabriël en Michaël die net zijn binnengekomen)* Leg hem maar in de koelcel. Dan de politie verwittigen, enfin, jullie kennen de regeltjes.

GABRIEL Wij kennen de regeltjes.

MICHAEL Ja, wij kennen ze.

DEESSE En poets de stoep. We willen niet nog meer geruzie met de burens. En vraag de politie of ze het lichaam niet wat vroeger kunnen vrijgeven. Time is money.

MICHAEL Opgeruimd staat netjes.

GABRIEL *(slaat Michaël tegen het hoofd)* De stoep poetsen, jij, en vlug wat. *(Michaël en Gabriël af)*

DEESSE *(tot Ruth)* Ruim zijn kamer op en leg verse lakens, we hebben een nieuwe gast *(Ruth af naar 4)*. *(tot Roberto)* Wil je ons even alleen laten, Roberto? *(Roberto gaat in het salonnetje zitten)* *(tot Esther)* Luister, meisje, wat ik je nu ga vertellen blijft onder ons. Ik heb je al gezegd dat onze gasten minstens één maand op voorhand een contract hebben moeten tekenen, en dat is niet alleen om hen tegen zichzelf te beschermen –*(hooghartig)* alsof dat nodig zou zijn- maar in de eerste plaats om wettelijk in orde te zijn. *(Ruth is ondertussen bij kamer 4 gekomen. Het licht in 4 gaat aan, in 2+5 gaat het uit. Ruth begint de kamer op te ruimen, lakens te verversen. In de koffer van Jonathan vindt ze zijn dagboek. Ze begint te lezen.)* De meesten zijn hier op dit eiland wel erg ruimdenkend maar dat was toch wel één voorwaarde waaraan we moesten voldoen vooraleer ze ons de vergunning wilden geven om Styx te openen. Of ik dat nu graag heb of niet. Onze gasten tekenen dus een contract en hebben dan vanaf de dag van aankomst nog precies één week de tijd om dit tranendal definitief te verlaten. Maar ze mogen uiteraard ook vroeger gaan. Ze hebben toch vooruit betaald. En voor dat geld bieden wij wat de meesten nergens meer kunnen vinden: *(op een reclametoontje)* een verzorgd afscheid met een paar 'getuigen', vrienden van het laatste uur soms en achteraf een begrafenis of crematie in een plekje onder de zon of op zee. Volkomen wettelijk.

ESTHER *(slikt)* Heeft nog niemand zich bedacht in die week?

DEESSE *(scherp)* Natuurlijk niet. Iedereen tekent een contract. *(minzaam)* Onze gasten weten wat ze willen. De stap naar het eeuwig nu zetten. *(fijntjes)* Of we helpen hen het zich te herinneren.

RUTH *(leest uit het dagboek van Jonathan)* 'Bent U er nog, God, of hebben wij U verjaagd? Waren wij het die U uit uw tempel verdreven? Heeft U de ogen voorgoed gesloten toen U zag wat wij hier deden? ... Maar misschien bent U hier nooit geweest. Heeft U er nooit willen zijn. Of kon U er niet zijn omdat U niet was en ook nooit geweest bent. Maar tegen beter weten in klampte ik me aan U vast. Ik klampte me aan U vast omdat ik er nog niet klaar voor was om u los te laten en nu ben ik al te ver heen om nog te leren met het besef van uw niet-bestaan om te springen en zit ik opgescheept met U terwijl U uw eigen naam niet eens waardig bent.'

DEESSE Als ik jou dus deze kamer aanbied dan is dat niet helemaal volgens de regeltjes, maar dan doe ik dat om jou een groot plezier te doen, begrijp je?

RUTH *(leest)* 'Als ik maar wist dat U bestond en dat U meer was dan de troost die wij onszelf bedachten en toegestaan hebben, dan zou ik pas met een gerust hart kunnen geloven. Maar nu bid ik tegen mezelf, of

beter gezegd, tegen diegene die er nog is overgebleven van hetgeen ik ooit was. Ik bid tot mezelf omdat er niemand anders is om tot te bidden. Ik bid tot mezelf om de chaos in mijn hoofd tot stilstand te brengen. Ik ben zender en ontvanger tegelijkertijd. En toch bid ik: "Maranatha, kom Heer, kom!"

DEESSE Maar die bedenktijd kan ik je natuurlijk niet toestaan. Ik maak een contract, ik goochel een beetje met de datum, jij tekent, en op het einde van de week ben je er niet meer. Jij tevreden, ik tevreden. Akkoord? Hier tekenen. (*Esther tekent*) En vooruit betalen. (*Esther rekent af*)

Geschreeuw van buitenaf klinkt plots door tot in het hotel. 'Styx moet dicht! Styx moet dicht! Styx moet dicht!'

ESTHER Wat is dat?

DEESSE Trek je dat maar niet aan, liefje. Sommige eilandbewoners zien wat er hier gebeurt niet zo zitten. Ze houden iedere week wel een optocht en ze hopen zo de autoriteiten te kunnen overtuigen om het hotel te sluiten. Het zijn zogezegde christenen, fundamentalisten die de echte boodschap van hun leider nooit goed begrepen hebben. Zei hij niet: 'Hoe nauw toch is de poort en hoe smal de weg die voert naar het leven, en weinigen zijn er die hem vinden' en zei hij ook niet: 'Komt allen tot Mij die uitgeput zijt en onder lasten gebukt gaat, en Ik zal u rust en verlichting schenken'? (*ironisch*) Wij openen de poort en wijzen de smalle weg die naar rust en verlichting leidt.

ROBERTO (*voor zichzelf*) Ik wil alles van mij afslapen.

DEESSE Kamer 4. Gabriël zal je wel brengen als ze ontruimd is.

ESTHER Dank u. (*Esther gaat bij Roberto zitten*) Wat is het stil nu.

ROBERTO De stilte is mijn tijdverdrijf.

Terwijl Esther met Roberto zit te praten gaat Déesse naar kamer 4.

DEESSE Ben je nu nog niet klaar?

RUTH (*stopt het dagboek in haar zak*) Bijna.

DEESSE Voortmaken. De nieuwe zit te wachten.

Déesse loopt verder naar kamer 5, luistert even aan de deur en glimlacht. Ze gaat naar kamer 2 en klopt aan. Licht in 2 aan.

ELISABETH Binnen.

DEESSE Alles naar wens?

MARCEL Jawel, mevrouw.

DEESSE Neem gerust jullie tijd.

Het licht in 2 gaat uit en Déesse gaat naar beneden.

ROBERTO Ze zeggen dat pijn en lijden louterend werken, wist je dat? Vergeet het maar, uit verdriet is nog nooit iets moois gegroeid.

ESTHER Is er iets ..., wat is er gebeurd?

ROBERTO Ze is dood.

ESTHER Uw vrouw?

ROBERTO *(knikt)*

DEESSE *(tot Esther)* Je kamer is gereed. Ik zal Gabriël vragen om je erheen te brengen *(af)*.

ESTHER Bedankt.

Het licht in kamer 4 gaat uit. Ruth verlaat de kamer en zet zich op de overloop of op één van de trappen. Ze leest verder in het dagboek van Jonathan.

ESTHER Ik had een vriend. Dacht ik. Ik heb hem ontmoet aan zee. Ik wandelde langs het strand. Het waaide verschrikkelijk hard. Ik dacht dat ik waarschijnlijk de enige was die met dit weer naar buiten durfde te komen. Maar dat was niet zo. In de verte zag ik nog iemand. Hij, of zij, kwam dichterbij. Ik fantaseerde dat het een 'hij' was en dat hij me, als hij me passeerde, onverwachts vast zou grijpen en me wild en hartstochtelijk zou beginnen te kussen. Ik had behoefte aan een 'hij'. Ik probeerde mijn eigen fantasie te begrijpen. Hoe was het mogelijk dat ze me zo ver op sleep had kunnen nemen? Het rationaliseren bracht me aan het lachen.

RUTH *(leest)* 'Veel te zwaar is nu mijn hoofd, veel te zwaar zelfs voor een schaduw van gedachten.'

ESTHER 'Waarom lach je?', vroeg hij. Ik vertelde het hem. Hij sloeg zijn armen om me heen en drukte me tegen zich aan. Ik klampte me aan hem vast en begon te huilen. *(kijkt Roberto aan)*

RUTH *(leest)* 'Ik zou willen zijn, daar waar alles heel eenvoudig is.'

ROBERTO Ik respecteer jouw praten. Respecteer jij mijn zwijgen.

ESTHER (*kijkt hem vreemd aan en gaat dan verder; Dolores komt naar beneden*) We zijn naar zijn appartement gegaan en we zijn met elkaar naar bed geweest.

GABRIEL (*op*) Ik zal u naar uw kamer brengen.

ESTHER (*tot Roberto*) Vind je me goedkoop?

Roberto schudt zijn hoofd. Esther volgt Gabriël naar kamer 4. Ruth verstopt het dagboek en vlucht weg als ze Gabriël ziet naderen. Licht in 4 aan als Esther en Gabriël naar binnen gaan. Gabriël laat Esther alleen. Esther gaat op het bed zitten. Dolores staat aan de balie te ijsberen. Roberto ziet haar en herkent haar.

ROBERTO Bent u niet die zangeres?

DOLORES (*glimlacht*) Welke?

ROBERTO Die ik ooit zie op televisie.

DOLORES Ik kwam wel ooit op televisie.

ROBERTO U spreekt in de verleden tijd.

DOLORES Ik ben al een tijdje geleden gestopt met zingen.

ROBERTO Dat is jammer. Mijn vrouw hield zo van u.

DOLORES U spreekt ook in de verleden tijd.

ROBERTO ... Mijn vrouw is drie maanden geleden gestorven.

DOLORES Dat spijt me.

ROBERTO Ik wil er niet over praten.

DOLORES Dat begrijp ik.

ROBERTO Nee, dat begrijpt u niet.

DOLORES Nee, dat begrijp ik niet. Niemand kan de pijn van een ander mens begrijpen, dat is juist één van de menselijke tragedies. Ik laat u alleen.

ROBERTO Zoals u wil.

Dolores gaat terug naar de balie waar Déesse opnieuw is verschenen.

DEESSE *(glimlacht)* Alles naar wens, mevrouw?

DOLORES Oh ja. Verkoopt u sigaretten?

DEESSE Natuurlijk niet. Roken is slecht voor de gezondheid, wist u dat niet?

Dolores kijkt haar verward aan en gaat dan terug naar boven. Déesse gaat naar Roberto.

DEESSE Alles naar wens, ... Roberto?

ROBERTO *(zucht)* Jaja.

Het licht in kamer 2 gaat aan. Gesprek tussen Marcel en Elisabeth. Dolores blijft staan en luistert.

MARCEL Je kan nog altijd terug, Elisabeth. *(Elisabeth schudt haar hoofd)* Heb je dan geen spijt?

ELISABETH *(glimlacht)* Spijt is niet aan de orde.

MARCEL Je bevestigt mijn gelijk. Je hebt geen keuze.

ELISABETH Je wil het niet begrijpen, hè. Ik hoef jou niet te volgen, Marcel. Het is mijn keuze. Zelfs jij hoeft dit niet te doen. Het is jouw keuze. Je maakt jezelf wijs dat wij geen keuze hebben, maar die is er wel degelijk. Ook toen hadden wij een keuze. Wij hebben er bewust voor gekozen om te doen wat wij toen deden, Marcel. Ook jij. Ook jij hebt in je leven keuzes gemaakt, alleen zag jij dat niet zo en ook al waren het misschien wel eens de verkeerde. *(heftig)* Het verschil tussen ons is dat jij, en dat typeert jou zo goed, dat jij nooit bereid bent geweest om de consequenties van je keuzes te aanvaarden. Nooit. En daarom ben je altijd op een zijspoor beland. *(rustig)* Weet je, ik heb heel lang gedacht dat je er die zijsporen bewust uitpikte en dat deed me van je walgen, meer dan eens.

MARCEL En nu?

ELISABETH En nu? Nu begrijp ik je keuzes, beter dan je dat zelf doet, omdat jij ze niet als keuzes ziet en ik nu weet dat jij ze niet zo ziet.

MARCEL In het begin heb ik nog gehoopt dat het verleden me ooit los zou laten, dat er een korst zou groeien over de wonden die ik had geslagen en heel af en toe waren er wel momenten dat ik vrede had met het feit dat ik geen antwoorden meer wist te verzinnen, maar al vlug

begon ik te beseffen dat het een schijnvrede was en dat ik met mijn rug naar de toekomst was vastgebonden, dat ik er geen enkel uitzicht op had en dat alleen nog het verleden mijn deel en mijn doel konden zijn. Ontsnappen is niet mogelijk. Ga terug, nu het voor jou nog kan.

ELISABETH Ook ik heb mijn keuze gemaakt. Ook ik heb lang moeten vechten om aan het verleden te ontsnappen en al begrijp ik nu pas goed dat de deur tussen nu en verleden nooit helemaal kan gesloten worden en dat tochtwinden of zelfs orkanen uit dat verleden het 'nu' zullen blijven beroeren, door elkaar schudden of zelfs helemaal overhoop halen, toch heeft dat verleden me niet belet om verder te gaan en telkens weer opnieuw te kiezen. Ik heb mijn keuze gemaakt.

MARCEL Ik heb nooit geloofd dat de mens, zoals jij beweert, als een vrij mens kan kiezen. Als we al zouden kunnen kiezen, dan betekent dat niet méér dan dat we ertoe veroordeeld zijn om te kiezen en dus in feite geen keuze hebben. Het komt altijd op hetzelfde neer. Het enige wat we kunnen doen is het hoofd bieden aan wat zich aandient, op een manier zoals die ons is aangeleerd.

DOLORES *(begint te snikken)* Hou op, hou op!

ELISABETH *(gaat naar haar toe en brengt haar mee naar binnen)* Wat scheelt er? Kunnen we iets doen?

DOLORES De manier waarop jullie praten.

MARCEL Heb je ons gehoord?

DOLORES Ja. Was het zo verschrikkelijk wat jullie gedaan hebben?

MARCEL Ja. Wij hebben de dood uitgenodigd, lang geleden, en hem uitdrukkelijk in de ogen gekeken, wij allebei.

ELISABETH Zonder angst, zonder schroom.

MARCEL Vanavond nodigen we hem opnieuw, om het werk af te maken.

DOLORES Help me om het te begrijpen.

MARCEL Je zou niet willen.

ELISABETH Je zou niet kunnen.

DOLORES Misschien kan het me helpen.

ELISABETH Tijdens de oorlog is onze oudste zoon getrouwd. Hij heet Abel.

MARCEL Waarom hebben we hen ook zo genoemd? Wilden we, hoogmoedig als we waren, God uitdagen? (*wrang*) We zijn er aardig in geslaagd.

ELISABETH Na de huwelijksplechtigheid in de kerk kwam de priester, een goede bekende van ons, naar ons toe. Hij nam Marcel en mij apart. 'Jullie zijn goede mensen', zei hij. 'Ik zou jullie wat willen vragen.'

MARCEL En we luisterden. Wat konden we anders doen?

ELISABETH 'Er is deze week een jonge man bij me gekomen. Hij is op de vlucht. Het is een jood.' ... 'Jullie zijn goede mensen', herhaalde hij. 'Jullie hebben het misschien niet zo breed, maar nu Abel het huis uit is, is er toch wat meer ruimte, of niet? Jullie kan ik vertrouwen, dat weet ik', zei hij. 'En jullie wonen nogal afgelegen, dus het zal niet opvallen. Christus heeft ons toch uitdrukkelijk gevraagd om niet langs de kant te blijven staan?' We konden niet weigeren, maar vooral: we wilden het ook niet weigeren. We namen Joshua in huis.

Het licht in 2 gaat uit. Ruth is opnieuw op het toneel verschenen. Zij gaat kamer 4 binnen.

RUTH Ik breng u de handdoeken.

ESTHER Dank u.

RUTH Kan ik nog iets voor u doen?

ESTHER Nee.

RUTH U weet het zeker?

ESTHER Hij was zo lief. We hebben bijna twee jaar samengewoond. Toen werd hij me beu. Dat zei hij me natuurlijk niet, maar hij had andere vrouwen. Ik voelde het. Voelt niet elke vrouw dat? (*kijkt Ruth aan*)

RUTH (*glimlacht*) Zo ver ben ik nog niet geraakt.

ESTHER Maar ik wilde het niet weten. Ik misleidde mezelf zo grondig dat de klap dubbel zo hard aankwam toen hij het me vertelde. 'En nu ga je bij me weg', zei hij. Het was een bevel, een marsorder. Verder niets. Geen boe of ba. En dat was het dan. Ik ging. Ik nam alleen het hoogst noodzakelijke met me mee en ik ging. Daar stond ik. Van het ene moment op het andere was ik vlees zonder betekenis geworden. Grof huisvuil wordt tenminste nog buiten gezet, ik werd buiten gesmeten. Verraden. Verraden door wat mij het dierbaarst was. ... Hij mag me vernederen, me

pijn doen, als ik maar naar hem terug mag. Maar ik mag niet. Ik hou van hem.

RUTH Je mag liefde niet verwarren met gehechtheid, ze zijn elkaars gelijken niet. Gehechtheid is vergankelijk, liefde niet. Erger nog, gehechtheid verstikt de liefde, maakt haar onmogelijk.

ESTHER *(kijkt Ruth verward aan)* Waarom werk je hier?

RUTH Ik denk dat het een roeping is.

ESTHER Ga nu asjeblief.

RUTH *(aan de deuropening)* Laat los, meisje, en blijf.

ESTHER *(voor zichzelf)* Ik moet ook gaan.

Ruth af. Het licht in 4 gaat uit. Het licht in 2 gaat aan. Een 'oorverdovende' stilte. Dolores kijkt Marcel en Elisabeth verbijsterd door het pas vertelde verhaal aan. Licht in 2 weer uit. Beneden is Déesse achter Roberto gaan staan. Ze legt haar handen in zijn nek en begint hem zachtjes te masseren. Roberto weert haar af.

ROBERTO Laat me los. Ga weg.

DEESSE Ik zou je kunnen laten genieten.

ROBERTO *(bekijkt haar aandachtig)* Dat kan ik me voorstellen.

DEESSE Waarom zo somber ... Roberto? Waarom je verzetten?

ROBERTO Er is zoveel chaos in mijn hoofd.

DEESSE Vechten we niet allemaal tegen de spelletjes die onze hersenen met ons spelen? *(begint hem opnieuw te masseren)* Alle middelen zijn geoorloofd: religie, ascese, ... hedonisme. Ontspan je.

ROBERTO *(schreeuwt)* Nee! *(slaat Déesse in het gezicht)* Hoer!

DEESSE *(koel)* Zoals je wil.

Gabriël en Michaël op. Ze willen Roberto vastgrijpen.

DEESSE Laat hem. *(Déesse, Gabriël en Michaël af)*

Het licht in kamer 2 opnieuw aan.

ELISABETH Het is geen mooi verhaal. Maar spijt om de keuze heb ik nooit gehad, was zelfs nooit aan de orde. Spijt om het verlies was er natuurlijk wel, maar ik heb haar nooit de kans gegeven om te groeien. Ik heb haar weggerationaliseerd zoals ouders bij hun kinderen de angst voor spoken en monsters weglachen.

MARCEL We weten wat we doen ... wat we gedaan hebben. Maar u, wat doet u hier? U bent mooi ...

DOLORES Mooi? Ik? Ach, u vergist zich.

MARCEL ... u heeft succes.

DOLORES Ja, succes heb ik. Ik heb de carrière gekregen die ze mij voorspeld hadden ...

MARCEL Maar?

DOLORES Maar ... het klinkt banaal, ik weet het, maar mijn moeder is gestorven.

ELISABETH Dat spijt me.

DOLORES Dank u. Maar het is al bijna een jaar geleden. Het was mijn eerste confrontatie met de dood. Ze bracht me in verwarring.

MARCEL En dat is zo gebleven.

DOLORES Dat ... dat weet ik niet. *(verward)* Waarom zegt u dat? *(snel)* Nee, toch niet. Het is geen negatieve keuze als u dat bedoelt, alleen, ... ik heb heel lang en heel veel nagedacht, ik ben in therapie geweest, ik heb ...

ELISABETH Rustig maar, rustig maar.

DOLORES Ik ... . Het spijt me. *(herpakt zich en begint te vertellen)* ... Mijn moeder had kanker. ... Ze voelde zich al een paar weken niet meer zo goed. Ze was wel wat vermagerd, dat had ik gezien, maar ik had er verder geen aandacht meer aan gegeven. Zij trouwens ook niet. Maar op een namiddag ging ze naar haar huisdokter. Ze moet ongerust geworden zijn. De dokter stuurde haar meteen naar het ziekenhuis. 's Anderendaags belde ze mij op. 'Ik ga je missen', zei ze. Eerst begreep ik haar niet. Toen begon ze te huilen. De dokter had haar nog maar een maand gegeven, zei ze. Ik ben naar haar toe gegaan en we hebben troost gezocht bij elkaar. Nu nog altijd schaam ik me omdat ik dacht dat ik die troost het meest nodig zou hebben. Die avond moest ik een concert zingen. Ik wou niet gaan, maar moeder verplichtte me bijna. Toen ik op het podium stond brak er iets en kon ik niet meer zingen. Mijn stem weigerde en dat is zo gebleven tot vandaag. Ik heb moeder bij me in huis genomen. *(glimlacht)*

We hadden elkaar nog zoveel te vertellen. Maar veel kans om bij te praten hebben we niet gekregen. Al heel snel kwam de pijn, de onverdraaglijke pijn die een doorleefd gesprek onmogelijk maakte. Ze overrompelde ons. Geen van ons tweeën was er klaar voor.

ELIASABETH Is iemand daar ooit klaar voor?

DOLORES 'Kan ik iets voor je doen?' vroeg ik haar op een dag, maar in mijn vraag lag tegelijkertijd ook een smeekbede en een milde suggestie besloten, zei ze. Maar nog altijd lees ik de onuitgesproken pijn in haar ogen en daarachter de angst en nog iets wat ik niet kon definiëren. Was het hoop? Ik wist het niet, toen zeker niet. Ik vroeg het haar opnieuw: 'Kan ik iets voor je doen?' Ze keek me niet aan, ze durfde of wilde mij niet aankijken toen ze zei: 'Niets, mijn kind.' De pijn ontredde me, vooral de pijn die mijn moeder op dat moment leed, maar ook het feit dat de pijn bestond en dat ze volgens sommigen moest bestaan. Mijn moeder was een gelovige vrouw. Ze hadden haar verteld dat pijn louterend werkte, dat het geen schande was, dat het integendeel zelfs een hele eer was om een beetje te kunnen voelen van wat Christus moest geleden hebben in de dagen voor en op het moment zelf van zijn dood. *(pauze)* Ze vocht een ongelijke strijd uit. Haar wapen bij uitstek, haar geloof, was geen partij voor de willekeur en de onbetrouwbaarheid van het lot, van haar lot en van dat van alle anderen. Geluk is geen mensenrecht, het is gewoon een kwestie van geluk te hebben. Maar ze wou niet wijken. Wetenschap was aan haar niet besteed. 'De wetenschap leert ons te twifelen aan hetgeen ze niet bewijzen kan', zei ze. 'Ze leert ons twifelen aan God. Maar het niet kunnen bewijzen van God is juist het uitgangspunt, de premisse van ons geloof.' *(pauze)* Op een morgen is ze gestorven. Ik was niet eens bij haar. Ik was boodschappen doen. Zo banaal. Ze had nog naar me geglimlacht toen ik wegging, maar toen ik terugkwam was ze er niet meer. Alles wat we elkaar nog hadden willen vertellen, hadden moeten vertellen, zal voor altijd onuitgesproken blijven. 'Breng maar iets lekkers mee', waren haar laatste woorden. Zo banaal. *(pauze)* Ik probeerde de draad van mijn leven terug op te pikken, maar dat lukte niet. Teveel vragen bleven. Ik kon niet meer zingen. Een vriendin raadde me aan om in therapie te gaan. En dat heb ik gedaan. Ik wou begrijpen waarom ik niet meer kon zingen. Ik wou begrijpen waarom mensen geloofden, waarom ik zelf niet kon geloven. Ik wou begrijpen waarom pijn zoveel kapot moet maken.

MARCEL En toch ben je naar hier gekomen?

DOLORES Ja. Ik heb nochtans veel gehoord, veel gelezen, veel gedacht en veel gepraat. En soms denk ik: ik heb nog niet genoeg gehoord, gelezen, gedacht en gepraat. Nog een paar boeken, een paar gedachten, een paar gesprekken en dan zal ik definitief kunnen besluiten dat het nog zin heeft en dat ik die onzalige golven die de chaos in mijn hoofd verheviggen, zal kunnen kalmeren. Maar nee, ik moest wel komen. Juist omdat ik de dood niet kan aanvaarden en de manier waarop hij zich

manifesteert nog minder, treed ik hem tegemoet. ... De kans dat de kanker die mijn moeder heeft vermoord ook bij mij zal toeslaan is vrij groot. Dat hebben de dokters me verteld.

ELISABETH Laat de angst niet je gezelschap zijn.

DOLORES (*heftig*) Dat doe ik niet. ... Denkt u dat ik dat doe?

MARCEL (*ironisch*) Wie volgt nu omwille van een dode een dood spoor? ... Heb je dan zo weinig geleerd?

DOLORES Integendeel. Misschien heb ik al te veel geleerd. 'Alles wijst erop dat God niet bestaat', zei mijn therapeut, 'maar die wetenschap is moeilijk te aanvaarden omdat ze de mensen de zin die ze al eeuwenlang aan het leven gegeven hebben, ontnemt. Mensen hebben een godsbeeld nodig omdat ze de confrontatie met de chaos in hun hoofd die uit het niet-bestaan van God voortvloeit, niet aankunnen. We kunnen God nog niet dood verklaren. De vraag die we ons moeten stellen moet niet de vraag zijn of God bestaat maar of zijn dood de mensheid ook maar één stap vooruit zou helpen. Als God niet bestaat, dan had men hem uit moeten vinden, hetgeen, misschien, gelukkig maar, dan ook gebeurd is. Het is heel eenvoudig', zei hij, 'je hoeft niet eens gelovig te zijn om van de voordelen van het geloof te kunnen profiteren.' Ik ben niet meer naar die man terug geweest. In één zin haalde hij alles wat mijn moeder geloofde onderuit. Wilde ik ook maar iets begrijpen van het waarom van haar dood, van het waarom van haar lijden, van het waarom van haar gelatenheid, van het waarom van wat me zelfs als een verlangen toescheen, dan moest ik op de eerste plaats op de weg zien te geraken die zij had gevolgd. Ik werd lid van een protestantse kerk. 'Gaat binnen door de nauwe poort; want de weg die naar de ondergang voert is wijd en breed, en velen zijn er die hem inslaan. Hoe nauw toch is de poort en hoe smal de weg die voert naar het leven, en weinigen zijn er die hem vinden.' Het is een tekst uit een evangelie, mijn moeder heeft hem me meer dan eens opgezegd, vooral in de laatste dagen voor haar dood. Na haar dood begon hij me als een opdracht in de oren te klinken en ik probeerde me te laten inspireren door hem telkens opnieuw te lezen. Ik ging door de poort naar binnen. Het was nog maar een eerste stap en niet eens de moeilijkste hoewel ik er toen anders over dacht. Door te geloven, wat zeg ik, door te proberen te geloven, probeerde ik, dwaas die ik was, me wanhopig te verzoenen met al het onbegrijpelijke om me heen. Ik wou geloven, misschien niet zozeer omdat ik dat zelf wou, maar omdat men mij verteld had dat God dat wou. Ik zei: 'God, hier ben ik', en ik dacht en hoopte dat het de start zou zijn van een lange reis. Hij zou het mogelijk maken om overtuigd 'ik' te kunnen zeggen. Maar ik kon niet geloven. Zelfs de wetenschap dat je niet eens hoeft te geloven om van de voordelen van het geloof te kunnen profiteren, ging er bij mij niet in. Ik heb het geprobeerd, (*glimlacht*) God is mijn getuige, en er waren momenten dat ik dacht dat het me zou lukken, maar die momenten waren eerder schaars. Bij nader inzien waren

het niet meer dan naïeve pogingen om het leven een beetje zin te geven. Voorbij dat kinderlijke en meestal onschuldige proberen wachtte me de onoverkomelijke waarheid: de totale leegheid van het bestaan. Het geloof in de toevalligheid van het leven en van alles wat ons overkomt is veel geruststellender dan het geloof in een wrede god die een onbegrijpelijk en vaak meedogenloos spel speelt met zijn schepping. Daarom werd ik atheïst.

ELISABETH De conclusie moet niet per se zo defaitistisch zijn als ze op het eerste gezicht lijkt.

DOLORES Nee. Oh, ik weet het wel, ze sluit, toch zeker voor wie het wil, een andere, interne, desnoods externe zingeving niet uit, maar ik reken mezelf niet tot die gelukkigen. Ik was vrij om God te zoeken of om Hem niet te zoeken, maar die vrijheid kon ik, denk ik, niet aan. Niet dat ik niet wou, verre van zelfs, maar de inspanningen die ik mezelf oplegde om zo ver te geraken bleven te vaak vruchteloos.

MARCEL Kunnen we iets voor je doen?

DOLORES (*glimlacht*) Het zijn dezelfde woorden.

MARCEL (*schrikt*) Excuseer, het was zo niet bedoeld.

DOLORES Dat weet ik.

MARCEL We hebben niet zo veel tijd meer.

ELISABETH We vertrekken vanavond.

DOLORES (*schrikt*) Nu al? Dat wist ik niet. Ik zou jullie niet lastig gevallen hebben.

MARCEL We zijn jou dankbaar omdat we ons verhaal mochten doen.

DOLORES Het is toch niet de eerste keer dat jullie dat doen?

MARCEL Ja.

DOLORES Maar waarom?

ELISABETH Begrijp je dan niet dat we niet anders konden?

DOLORES Ja, natuurlijk. ... Gaan jullie naar het bos?

Het licht in 2 gaat uit. David is terug van zijn wandeling. Hij zet zich aan een tafeltje in de buurt van Roberto en probeert goedgezind en zelfverzekerd een 'vakantiegesprek' te beginnen.

DAVID Het is nog een prachtige avond geworden. Vanmorgen zag het er nochtans maar triestig uit. Maar misschien bent u vandaag nog niet buiten geweest. Dat zou dan jammer zijn, want dan heeft u echt een heerlijke avond en een schitterende zonsondergang gemist.

ROBERTO Hou je kop.

DAVID (*lacht*) Veel kansen om van dit soort natuurverschijnselen te genieten zijn er voor ons niet meer weggelegd ... ik bedoel, anders zouden we hier niet zijn ... als we ons dergelijke momenten niet definitief zouden willen ontzeggen, bedoel ik.

ROBERTO Hou je kop, jongen.

DAVID Zelfdoding is van oudsher een eervolle ontsnappingsroute uit een beschamende situatie. Daar is niks mis mee. Ik begrijp u, beter dan u zich misschien kan voorstellen. Ja, ik begrijp u.

ROBERTO (*ingehouden*) Is het teveel gevraagd om mij, al is het dan maar vijf minuten, met rust te laten.

DAVID (*bekijkt Roberto verontwaardigd*) Ik begrijp niet goed waarom u zich zo op mij meent af te moeten reageren.

ROBERTO Je bent zielig, jongen.

Roberto af naar kamer 1. Het licht in 1 gaat uit wanneer hij in zijn kamer is. Het licht in 2 gaat aan. Ruth is aan de deur verschenen.

RUTH Stoor ik?

ELISABETH Natuurlijk niet.

RUTH Het gaat over dat meisje in kamer 4. Ze is pas aangekomen.

DOLORES Ja, ik heb haar gezien.

RUTH Ze hoort hier niet thuis.

MARCEL Als ze naar hier is gekomen, betekent dat dat ze hier zal moeten zijn.

ELISABETH Marcel.

DOLORES Zegt u toch niet zulke gruwelijke dingen.

MARCEL Ken je de roman 'Lord Jim' van Joseph Conrad?

DOLORES Nee.

MARCEL Het boek gaat over de zoon van een Engelse predikant die aangetrokken wordt door het heroïsche beeld van het zeemansleven. Hij wordt matroos maar wordt geleidelijk aan meer en meer gedesillusioneerd omdat de gebieden die in zijn verbeelding zo vertrouwd voorkwamen in werkelijkheid vreemd onromantisch bleken te zijn. Toch gaat hij niet naar huis terug. Hij monstert aan op de Patna, een gehavend oud stoomschip. Op weg naar Mekka raakt de Patna onder water een obstakel en dreigt te gaan zinken. Op dat moment zijn er achthonderd pelgrims aan boord. De Duitse kapitein van het schip en de Engelse officieren laten de pelgrims aan hun lot over en gaan naar een reddingsboot die zij langs de kant van het schip hebben laten zakken. Eerst doet Jim niets, maar dan ... . Wat denk je dat hij doet?

DOLORES Ik weet het niet.

MARCEL Wat zou jij doen?

DOLORES Ik weet het niet.

MARCEL Ik denk dat je in de reddingsboot zou springen.

DOLORES Ik weet het niet.

MARCEL Je hebt geen keuze.

ELISABETH Hou op, Marcel.

RUTH Wat deed Jim?

MARCEL Hij sprong.

DOLORES Het lijkt me een verschrikkelijk verhaal.

MARCEL Waarom zeg je dat?

DOLORES Om ... om wat er gebeurt.

MARCEL Zou jij iets anders gedaan hebben?

DOLORES Ik heb het al gezegd, ik weet het niet.

MARCEL Het verhaal is nog niet afgelopen. De Patna kan naar een haven gesleept worden en de passagiers blijven ongedeerd. Maar het leven van Jim is voorgoed veranderd. Hij wordt achtervolgd door het gevoel dat hij de zeemansethiek van dapperheid en dienstbaarheid heeft

verraden. In de daaropvolgende jaren zoekt hij de anonimiteit door voortdurend te reizen. Hij komt tenslotte in Patusan terecht, een afgelegen nederzetting in het noordwesten van Sumatra, waar hij een toevluchtsoord vindt, ver van de wereld, en waar hij Lord Jim wordt, de leider die vrede brengt aan de inheemse bevolking. Maar gebeurtenissen, en zijn eigen karakter, spannen tegen hem samen. Patusan wordt aangevallen door een kwaadaardige boekanier, Gentleman Brown, en zijn bende. Jim zorgt ervoor dat Brown het eiland verlaat, maar de piraat vermoordt Jims vriend, de zoon van de bejaarde inheemse hoofdman. Jim heeft echter de plechtige gelofte gedaan dat hij zijn leven zou geven voor de veiligheid van de bewoners van Patusan. Hij doet die belofte gestand door naar de rouwende hoofdman te gaan, die hem doodschiet. Het tragische in het hele verhaal is niet zozeer de manier waarop Lord Jim aan zijn einde kwam maar wel de vraag die hem altijd is blijven achtervolgen: sprong hij in de reddingsloep of werd hij door de omstandigheden daartoe gedwongen?

ELISABETH Hij sprong, Marcel.

MARCEL (*tot Dolores*) Begrijp je de consequentie, Dolores? Als je hem verantwoordelijk houdt voor zijn sprong, dan betekent dat dat hij ook anders had kunnen handelen dan dat hij deed.

DOLORES Dat is toch de betekenis van de vrije wil?

MARCEL Maar als onze daden worden veroorzaakt, dan kunnen wij toch niet anders handelen dan dat wij doen, dan zijn wij er toch ook niet verantwoordelijk voor. Wij kunnen alleen maar vrij handelen als wij de bedenkers van ons handelen zijn, maar wij zijn zelf het product van toeval en noodzaak. Wij kunnen wanneer wij geboren worden niet kiezen wie of wat wij zullen worden. In dat geval kunnen wij toch ook niet verantwoordelijk zijn voor wat wij doen? Nee, we komen er nooit achter waarom we springen, waarom Lord Jim sprong, waarom de man uit kamer 4 sprong. Dat is ons lot. En dat betekent dat we nooit helemaal opnieuw, met een propere lei, kunnen beginnen.

RUTH Ook het meisje niet? Dat wil ik niet geloven.

MARCEL Ook zij niet. Zelfs je verstand laat je niet toe je anders te gedragen.

ELISABETH In Gods naam, Marcel, je weet niet wat je zegt.

MARCEL In Zijn naam, ja. Het spijt me. Laten we erover ophouden.

DOLORES Zijn naam. Zijn beeld en gelijkenis. (*schamper*) Onze vrijgeleide naar vrijheid. Hebben jullie je nooit afgevraagd waarom mensen, kinderen vooral, zich aangetrokken voelen tot huisdieren en

waarom ze honden en katten in huis halen? Omdat ze daarin hun eigen verloren gegane onschuld herkennen. Dieren zijn nog niet besmet met de erfzonde van de vrijheid. Toen hij mens werd, dat wil zeggen toen hij de vrijheid verwierf, toen hij leerde dat hij keuzes kon maken en niet meer noodzakelijkerwijs geleid werd door zijn instincten, toen moest de mens het 'aards' paradijs verlaten en die dag dat hij Eden verliet was niet alleen de meest fantastische maar tegelijkertijd ook de zwartste dag voor de mensheid.

MARCEL Keuze was er in Eden maar is er nu niet meer.

ELISABETH Is dat wat het christendom je geleerd heeft?

DOLORES Het christendom leerde mij vooral dat ik waardeloos was ...

ELISABETH Voor zover je het begrepen hebt ...

DOLORES ... voor zover ik het begrepen heb, ja, en dat ik niets betekende, omdat God alles betekende. Het leerde me hoe ik mezelf weg moest cijferen, zo ver dat er uiteindelijk niets meer van me zou overblijven. De totale zelfverloochening.

RUTH Het meisje. Asjeblief.

ELISABETH We zullen met haar gaan praten.

MARCEL En afscheid nemen.

ELISABETH *(tot Ruth)* Morgen zijn we er niet meer. ... Je moet heel wat mensen hebben zien komen.

RUTH En hebben zien gaan. Ja, ik werk hier al sinds de opening bijna twee jaar geleden. Alle gasten wisten verdomd goed dat ze gingen, maar de laatste maanden is er veel veranderd. Of ben ik veranderd. Er komen heel veel jonge mensen aangelopen, zoals de jonge man die vanmiddag uit het raam is gesprongen; zoals het meisje. ... Ze zouden ...

MARCEL ... gered kunnen worden? Is het dat wat je wil zeggen?

RUTH *(heftig)* Daar ben ik van overtuigd.

ELISABETH Rustig maar, ik geloof je. Ik zal met haar gaan praten. Het laatste wat ik doe. Bij een begrafenis hoort een geboorte.

Het licht in 2 gaat uit. Muziek: 'I believe in you' of 'Don't let it bring you down' uit 'After the goldrush' van Neil Young. Licht in 4 gaat aan. Esther zit op bed. Elisabeth is bij kamer 4 gekomen. Ze kijkt naar binnen. De muziek verdwijnt geleidelijk naar de achtergrond.

ELISABETH Ga naar huis meisje.

ESTHER (*schudt het hoofd*)

ELISABETH Je bent zo mooi, je hoort hier niet. Ga naar huis, meisje.

ESTHER (*schudt opnieuw het hoofd*)

ELISABETH Hoe heet je?

ESTHER Esther.

ELISABETH 'Stralende ster'. Je bent te jong om nu al uit te doven. Ga toch naar huis, meisje.

ESTHER Ik kan niet.

ELISABETH Zeg dat niet. Wat je ook beklempt, het gaat voorbij.

ESTHER Ik heb toch nooit graag geleefd.

ELISABETH Dat geloof ik niet.

ESTHER U bent toch ook gekomen?

ELISABETH Voor mij liggen de zaken anders.

ESTHER (*sarcastisch*) U bent oud?

ELISABETH Dat ook ja. Leven is vooral een verhaal voor jonge mensen, weet je dat dan niet? Jij bent jong.

ESTHER Ik ben oud vanbinnen. Waar zit het verschil?

Licht in 4 uit. De muziek klinkt weer luider. Ruth is ondertussen naar beneden gegaan. Ze staat David aan te kijken.

DAVID Waarom kijk je mij zo aan?

RUTH Je ziet er zo sereen uit, zo ... gelukkig.

DAVID Vind je dat vreemd?

RUTH Toch op deze plaats.

DAVID Ik heb een doel voor ogen.

Gabriël en Michaël verschijnen onopgemerkt en luisteren naar het verdere verloop van het gesprek tussen Ruth en David.

RUTH De dood?

DAVID Ik leed aan levenspijn.

RUTH Doen we dat niet allemaal?

DAVID Wat probeer je me te vertellen?

RUTH Er is een meisje gearriveerd.

DAVID Ik heb haar gezien.

RUTH Esther heet ze. Ze zou hier niet mogen zijn. Ze heeft hulp nodig.

DAVID Oh?

RUTH Ik denk dat jij haar die hulp kunt geven.

DAVID Waarom denk je dat?

RUTH Misschien kan jij haar vertellen dat je al een heel goede reden moet hebben ... of denkt die te hebben.

DAVID *(glimlacht)*

RUTH *(gelaten)* Laat maar. *(heftig)* Ik weet niet waarom jij eruit wil stappen en het kan me ook niet schelen maar die verdomde zelfingenomen grijns op je arrogante smoel zegt me dat jij er ook nog lang niet klaar voor bent. Maar wees gerust, jou ga ik niet tegenhouden, haar wel. *(kalm)* Ik heb me vergist.

DAVID Het spijt me als ik niet voldoe aan de verwachtingen die je blijkbaar in mij gesteld hebt.

RUTH Het wordt me soms teveel.

DAVID Ik zal met haar gaan praten.

RUTH Doe het niet voor mij, doe het voor haar.

DAVID Natuurlijk. *(Ruth staart hem aan)* Is er nog iets?

RUTH Leg het me uit.

DAVID Oh nee, dat doe ik niet. Dat wil ik niet. Niet meer. Laten we het erbij houden dat er niets is wat me nog aan het leven bindt. Ik kan dus in alle rust afscheid nemen. En voor je het me gaat vragen: nee, spijt heb ik niet. En al zeker geen spijt over wat nog komen moet. De toekomst is niet aan mij besteed. Vind je het niet dom om spijt te hebben over iets dat er niet is en dat er nooit zal zijn? Of is jouw denken nog niet zo geërodeerd?

RUTH Heb ik me weer vergist? Sta je toch verder dan ik dacht? Dan spijt het me.

DAVID Bedankt.

RUTH Maar ...

DAVID (*glimlacht*) Je ging me niet tegenhouden, remember?

RUTH Hou h`ar tegen.

Het licht in kamer 4 gaat aan. Onder het volgende, korte gesprek in kamer 4 gaan Ruth, Gabriël en Michaël af, wandelt David langzaam naar boven en verschijnt Déesse achter de balie.

ELISABETH Laat me je helpen. Laat me je vertellen dat er nog hoop is.

ESTHER Hoop? Wat weet u van hoop? Zal ik u vertellen wat hoop met een mens doet? Hoop vreet een mens van binnen weg, hoop verteert alles, hoop is synoniem voor wachten op de dood. Iedere dag, iedere minuut, iedere seconde heb ik gehoopt, maar door zo waanzinnig te hopen heb ik de hoop gedood en ruimte gemaakt voor wat er achter haar ligt: de dood. Hij is de enige troost die nog voor mij is weggelegd.

ELISABETH Kind toch.

ESTHER (*heftig*) Ik ben geen kind.

Het licht in kamer 4 gaat uit. Het licht in kamer 2 gaat aan.

DOLORES Jullie kijken er naar uit, is het niet?

MARCEL Jij dan niet?

DOLORES (*lichte aarzelig*) Toch. ... Bent u bang?

MARCEL Bang?

DOLORES Voor wat komen gaat.

MARCEL Waarom zou ik? Ik kan niet banger zijn voor de dood dan voor het leven.

DOLORES Ik begrijp het. (*glimlachend*) Misschien zijn we twee verwante zielen. Ik geloof niet, of moet ik zeggen 'ik geloof niet meer', dat de dood een poort is naar een ander en beter leven zoals verschillende godsdiensten zoals het christendom ons proberen te doen geloven, zoals ook mijn moeder dacht. Mensen hebben die troost nodig, of tenminste denken hem nodig te hebben, om de chaos beheersbaar te houden, het leven aanvaardbaar te maken en de zinloosheid ervan te maskeren. Mijn moeder had die troost nodig. 'God zal alle tranen van je ogen afwissen', zei ze tegen mij, 'en de dood zal niet meer zijn.' De dood was voor haar geen donkere nacht, maar een nieuwe dageraad. Voor mij is de dood gewoon een stap, meer niet. Een stap zoals je die zet om naar de winkel te gaan ... (*kijkt Marcel vertwijfeld aan*) ... of niet dan?

MARCEL Wie ben ik om een antwoord te geven op je vraag. Je hebt ons verhaal toch gehoord.

DOLORES Ja.

MARCEL Ga nu. Ik kan je niet troosten.

Dolores verlaat de kamer. Het licht in 2 blijft aan. Marcel neemt de foto van zijn zonen die Elisabeth op het nachtkastje heeft gezet. Déesse staat achter de balie. Gabriël en Michaël duiken opgewonden naast haar op en beginnen als jonge, geile hondjes tegen haar op te rijden. In de loop van het volgende gesprek ontmoeten Elisabeth en David elkaar op de trap en arriveert Dolores in haar kamer. Het licht in kamer 5 gaat dan aan en blijft aan.

GABRIEL Wij moeten u iets vertellen.

MICHAEL Ik zou zelfs zeggen: wij moeten u zeer dringend iets vertellen.

GABRIEL We moeten oppassen met die nieuwe.

MICHAEL Meer nog: we moeten oppassen voor ons kamermeisje.

DEESSE Rustig, rustig, jongetjes. Vertel me eerst maar eens wat er gebeurd is.

GABRIEL We hoorden een gesprek.

MICHAEL Gebabbel.

GABRIEL Tussen twee mensen, Ruth ...

MICHAEL ... en dat jonge ventje.

GABRIEL Ruth wil dat hij met die nieuwe gaat praten.

MICHAEL Esther heet ze.

GABRIEL Zodat ze niet zal doen waarvoor ze naar hier gekomen is.

MICHAEL (*gniffelend*) Als u begrijpt wat hij bedoelt.

DEESSE Ach zo.

GABRIEL Ruth is niet zo trouw.

MICHAEL Meer nog, ze is niet loyaal.

GABRIEL Nee, ze keert ons de rug toe.

MICHAEL Ze verraadt ons.

GABRIEL Ze ontkent alles waarvoor we staan.

MICHAEL Ons verleden, onze toekomst.

DEESSE (*voor zich uit*) Nu even stil, jongens.

MICHAEL Maar ...

DEESSE (*in zichzelf*) Stil, zei ik.

GABRIEL (*kwade blik naar Michael*) Natuurlijk.

MICHAEL Sorry.

DEESSE (*koud*) Hou hen in de gaten.

GABRIEL Graag.

MICHAEL Met heel veel plezier, ... (*lonkend*) meesteres?

DEESSE (*van toon veranderend*) Stoute, stoute, stoute jongens.

GABRIEL Dat hebben we lang niet meer gehoord.

MICHAEL Nee, dat hebben we al heel lang niet meer gehoord.

Déesse, Gabriël en Michaël blijven met elkaar flirten en vrijen tot op het einde van het eerste bedrijf. David en Elisabeth zijn elkaar tegengekomen op de overloop.

ELISABETH Kan ik even met u praten?

DAVID *(glimlachend)* U ook al?

ELISABETH *(verward)* Excuseert u mij.

DAVID Het spijt me als ik u in verwarring heb gebracht.
(verduidelijkend) Het kamermeisje.

ELISABETH Ik snap het.

DAVID Het gaat over dat meisje.

ELISABETH Ja. Misschien ...

DAVID Ik zal met haar gaan praten.

ELISABETH Dat is fijn. Ze begrijpt het niet. Waar het om draait.

DAVID U wel?

ELISABETH U toch ook?

DAVID Ja.

ELISABETH Ze kan geen keuze maken. Ze is te jong. Er wordt voor haar gekozen. Help haar.

DAVID Ja.

ELISABETH *(aarzeland)* Loopt u even mee?

DAVID Twijfels?

ELISABETH Nee. Een babbel. Het is onze laatste avond.

DAVID In dat geval.

David loopt met Elisabeth mee naar 2.

DEESSE Haal de zweepjes.

GABRIEL De zweepjes! Jaja, slaan!

MICHAEL Pijn! Fijn!

Michaël en Gabriël af en iets later weer terug met de zweepjes. In 5 zit Dolores op haar knieën te bidden.

DOLORES 'Ik weet niet wie U bent, maar zeg me tenminste waar U bent. Ik weet niet hoe goed U ons kent, maar zeg me tenminste dat U ons kent.'

In kamer 2 treft Marcel de laatste voorbereidingen voor de zelfdoding van hem en Elisabeth: hij neemt 2 glazen, een fles drank, een flesje pillen, 2 plastic zakken en enkele elastieken uit een koffer en legt alles klaar op de nachtkastjes. Elisabeth en David komen binnen.

DAVID (*constaterend*) Jullie gaan niet naar het bos.

MARCEL Nee, daar zijn we te oud voor, we blijven hier.

DAVID Pillen?

MARCEL Rohypnol.

ESTHER Het is niet zo moeilijk. We nemen ieder 25 tabletten, drinken een paar glaasjes gin erbij en we gaan slapen.

MARCEL (*glimlachend*) De grote slaap.

ELISABETH Als we suf beginnen te worden trekken we een plastic zak over ons hoofd.

David kijkt hen vragend aan.

MARCEL We hebben ieder recht op leven verloren, lang geleden al. We hebben het onszelf ontzegd. Er was geen keuze meer, maar we moesten blijven leven. Leven als boetedoening. Voor ons restten de tranen. Maar nu ben ik ook gestopt met janken. Zelfs de ogen van een smekend kind maken de tranen niet meer los. De bron is opgedroogd. Voorgoed. (*wrang*) En niemand die er een traan om laat. Ook dat recht hebben we ons ontnomen. De dood roept. De plicht roept.

DAVID (*heftig*) Dat geloof ik niet. Is wat jullie gaan doen, wat ik ga doen, is onze zelfdoding niet de grootst mogelijke bevestiging van de menselijke vrijheid? Is het niet het recht van ieder verstandig mens?

ELISABETH Hij gelooft je niet. Hij ziet het niet omdat hij maar in één richting kan denken, de richting die hij zichzelf heeft opgelegd, tot in het absurde. Zoals dat meisje.

DAVID En u, mevrouw?

ELISABETH (*verwonderd*) Ik? Waar moet ik heen? We hebben zoveel meegemaakt. Samen. Ik zou kunnen kiezen om verder te leven, maar dat doe ik niet.

DAVID Uit loyaliteit?

ELISABETH Zoals jij het uitspreekt klinkt het als iets vies. Uit loyaliteit, ja. Maar misschien ben je te jong om dat te begrijpen.

DAVID Misschien wel, ja.

ELISABETH (*aandringend*) Praat met haar.

MARCEL (*zuchtend*) Ja, praat met haar.

DAVID (*wil weggaan, maar draait zich terug om*) En hoe klinkt het verhaal achter het waarom?

ELISABETH Het is al verteld, aan die zangeres. Eén keer is voldoende.

MARCEL Het is geen fraai verhaal.

ELISABETH Nee, dat is het niet.

DAVID Ik weet niet of de woorden passend zijn, maar ik zou willen zeggen: 'Ik hoop dat het jullie goed gaat.'

MARCEL EN ELISABETH Bedankt.

David verlaat kamer 2 en gaat naar de kamer van Esther (4). Licht aan in 4. David twijfelt even wat hij zal doen. Hij luistert aan de deur.

DAVID De nacht is mijn vriend maar ik wil niet dat je hem leert kennen. Morgen zal ik met je praten, nu niet.

David af in 3. Licht aan in 3.

DEESSE En nu: de tepelklemmen!

GABRIEL Yes!

MICHAEL Yesyes!

Gabriël en Michaël even af en onmiddellijk weer terug op met de nieuwe attributen.

Het horizontodoek suggereert ondertussen de nacht: sterrenhemel.

ROBERTO Dinah!

Het licht in kamer 1 gaat aan. Roberto zit zwetend rechtop in bed. Het licht in alle 5 kamers is nu aan. In 2 zijn Marcel en Elisabeth bezig met de uitvoering van hun zelfdoding. In 3 ligt David op bed. In 4 Esther idem. In 5 ijsbeert Dolores nog steeds. Ruth is weer met het dagboek van Jonathan op de trap komen zitten. Déesse, Gabriël en Michaël gaan beneden nog steeds verder met hun bizarre liefdesspelletje. Een voortdurend wisselende belichting kan vanaf hier de verschillende teksten van de diverse personages nog beter accentueren.

DOLORES (*bidt*) 'God, is de hoeveelheid God die een mens nodig heeft omgekeerd evenredig met de afstand die hij moet afleggen op zijn weg naar het moment van hergeboorte waarop hij uiteindelijk in staat zal kunnen zijn zichzelf volledig te lezen?'

ESTHER (stem op band) Van het ene moment op het andere was ik vlees zonder betekenis geworden.

RUTH (*leest in dagboek van Jonathan*) Ik zwerf 's avonds door de stad en gluur door ramen, maar ik kan niet blijven staan, ik moet verder. Ik loop door de straten op zoek naar gezelschap maar als iemand me aanspreekt vlucht ik verder weg. Ik praat alleen maar met de gebouwen rondom me. Ze weerkaatsen mijn gedachten. Ik dool maar rond en rond. 'Nosferatu' noem ik mezelf.

ESTHER (stem op band) Hij mag me vernederen, me pijn doen, als ik maar naar hem terug mag.

RUTH (*leest in dagboek van Jonathan*) Ik loop mezelf voorbij op zoek naar boete, (*hier verandert de stem van Ruth in* **stem Jonathan op band**) maar tevergeefs. Ik word een desolaat landschap dat zichzelf behuilt. Er staan schimmels op mijn ziel. En ik ga verder. Ik moet verder, verder naar nergens.

ESTHER (stem op band) Maar ik mag niet.

DAVID (stem op band) Ik zal sterven om mezelf te vernieuwen.

ELISABETH (stem op band) We hebben ieder recht op tranen verloren. We hebben onszelf dat recht ontnomen.

ESTHER (stem op band) Ik hou van hem.

DAVID (stem op band) Eenmaal gestorven kom ik pas tot leven, voorgoed bevrijd van het verleden en zonder toekomst meer voor ogen.

DOLORES Zal ik ook met mij de Christus in mij, of hoe hij ook mag heten, vermoorden? Of is het een demon?

STEM JONATHAN (op band) Ik heb geprobeerd om mijn verleden te verscheuren, maar de snippers raak ik nooit meer kwijt. Ze zitten in mijn zakken, ze plakken op mijn lijf, ze jeuken onder mijn huid en hoe hard ik ook schuur, ik krijg de restanten van wie ik ooit geweest ben niet meer weggewerkt. Ik weet het.

David staat nu aan de fictieve wand die zijn kamer van die van Esther scheidt. Hij luistert even en legt dan één hand tegen de wand.

STEM PRIESTER (op band) Jullie hebben het misschien niet zo breed, maar nu Abel het huis uit is, is er toch wat meer ruimte, of niet?

DOLORES (*bidt*) 'Verlos me van de tijd, God, want ik kan het niet.'

ROBERTO (stem op band) Dinah!!!

STEM PRIESTER (op band) Jullie kan ik vertrouwen.

STEM JONATHAN (op band) Wanhoop is nooit ver weg bij mij. Hij vult mijn poriën, besluipt mijn gedachten en streelt ze als een goede vriend maar zuigt zich dan plots onherroepelijk aan hen vast.

Esther staat nu ook aan de fictieve wand tussen kamer 3 en 4 en legt er aarzelend een hand tegen.

MARCEL (*ligt op het bed*) Ben je bang?

ELISABETH (*ligt ook op bed en glimlacht*) Nee, ik heb al een te grote portie dood moeten slikken om er nog bang voor te zijn. ... Dag Marcel.

MARCEL Dag Elisabeth.

Marcel en Elisabeth geven elkaar een kus en trekken dan een plastic zak over hun hoofd.

STEM JONATHAN (op band) 's Morgens open ik mijn ogen niet meer, ze worden me geopend, door de pijn, door de nakende dood. En vertwijfeld door zijn aangezicht neem ik afstand van het leven, vertwijfeld door zijn streling zoek ik een eeuwig even, vernederd door zijn grijpen kan ik een antwoord niet meer geven. Ik moet opstaan uit het graf van elke dag en wonden, niet geheeld nog, scheuren open. Door tranen straalt mijn ziel en drukt ze uit wat ik niet zeggen kan, vervormd misschien. Wie leest mijn tranen dan, verstaat de letters van mijn hart? Wie vangt ze op?

STEM PRIESTER (op band) Jullie zijn goede mensen.

Déesse staat glimlachend voor de balie met de zweepjes in haar handen. Gabriël en Michaël liggen op hun knieën en likken haar schoenen. Esther en David staan nu ieder in hun eigen kamer met één hand en de zijkant van hun gezicht tegen de denkbeeldige scheidingswand van hun kamers gedrukt, alsof ze elkaar aan willen raken. Marcel en Elisabeth liggen dood op hun bed. Dolores wandelt naar de kamer van Marcel en Elisabeth, luistert even aan de deur en begint te zingen (Aria 39 uit Matthäus-Passion van J.S. Bach):

*Erbarme dich, mein Gott!
Um meiner Zähren willen!
Schau hier, Herz und Auge
Weint vor dich bitterlich.*

Eventueel projectie van Dolores op horizontodoek.

DOEK

TWEEDE BEDRIJF

Het tweede bedrijf speelt zich enkele dagen later af in het bos. Suggestie: verschillende omgevallen bomen, boomstronken, planten en mos, groen langs zijanten en vanaf zoldering. Belichting (en/of projectie) op horizontaal roept een hete, onweerachtige zomerdag op. Gekrijs van vogels. Esther en David wandelen over de scène.

DAVID Al heel lang komen mensen naar hier op zoek naar hun eigen dood. Het bos wordt 'de zee van bomen' genoemd en om de een of andere reden schijnt het de ideale plaats te zijn om te sterven.

ESTHER Waarom ben jij hier, David? Waarom vertel je het me niet? *(David haalt zijn schouders op)* Is het zo erg wat er gebeurd is? ... Vertel het me ... *(stopt)* ... als je wil dat ik nog verder met je ga.

DAVID *(voor zichzelf)* De dood is te manifest in ons leven aanwezig om er niet stil bij te blijven staan. *(tot Esther)* Is het ooit zo gemakkelijk, zo eenvoudig? Zijn het alleen maar feiten die een mens radicale beslissingen doen nemen? Soms wel. Misschien. Maar bij mij werkt het alleszins niet zo. Het zijn verbanden tussen feiten, waarnemingen, gevoelens en zelfkennis die langzaam zichtbaar worden en als puzzelstukjes één voor één, maar heel willekeurig, hun plaats op het grote bord innemen. En plots ben je er klaar voor. De barrière van een oud eenkennig soort denken is doorbroken en maakt de idee van zelfdoding niet alleen aanneembaar maar zelfs aangenaam.

ESTHER Welke waren dan die eerste feiten?

DAVID Ben je erg vasthoudend?

ESTHER *(somber)* Soms.

DAVID Ik zag een foto van een kind, ondervoed, niet-gevoed, en in zijn ogen zag ik de afgrond al. Duizenden namen had het kind, heeft het kind, en ik ken ze geen van allen. Het idee dat er iedere dag 30.000 kinderen creperen en dat ik niet kon sterven begon zich in mij vast te zetten.

ESTHER Hoe oud was je toen?

DAVID Een jaar of twaalf, dertien.

ESTHER (*ongelovig*) Toen dacht je al aan sterven?

DAVID Maar ik gaf er nog niet aan toe. Iets weerhield me. Was het naïef idealisme, rebellie, het geloof in een nog succesvol af te sluiten zoektocht naar een rechtvaardigheid die de wereld zijn zin moest geven? Ik weet het niet. (*bitter*) De misselijkmakende opvatting dat het leven rechtvaardig moet zijn is op de één of andere manier onze samenleving binnen geslopen en heeft zich daar ongevraagd genesteld, als een huisdier. We koesteren haar, voeden haar, maar ondertussen doet ze haar vernietigende werk meer dan behoorlijk, als een sluipend gif. ... 'Wereldverbeteraar' zou er op mijn paspoort staan. Ik stippelde een weg voor mezelf uit. Ik zou ontwikkelingshelfer worden. Het was een wensdroom en de wil om die wensdroom te realiseren was groot genoeg om mij aan te jagen. De toekomst was geschreven, met onzichtbare inkt weliswaar, maar ze was geschreven en ze oogde mooi en uitdagend. (*stopt*)

ESTHER Wat gebeurde er?

DAVID Toen ik ontdekte dat ik de kwaliteiten die ik meende te bezitten helemaal niet had, toen begreep ik dat mijn leven een totaal bedrog zou zijn, gebaseerd op illusies. Ik besepte dat ik nooit uit zou munten in wat dan ook, en al zeker niet in hetgeen ik me voor ogen had gehouden, en dat ik me voor de rest van mijn leven zou moeten neerleggen bij mijn eigen middelmatigheid. Wat kon ik nog bereiken buiten het rekken van mijn leven? Ik was te weinig gewoon om gewoon te zijn maar vooral veel te gewoon om het gewone te overstijgen. Middelmatigheid is de nachtmerrie van ieder denkend mens: ik ben maar toevallig hier en door mijn middelmatigheid niet meer dan nutteloos aanwezig. Ik moest me wel neerleggen bij de conclusie dat het leven voor mij niet méér kon betekenen dan het verstrijken van wat tijd. Maar voor één keer koos mijn koppigheid mijn kant en dus bleef ik spartelen. Ik probeerde datgene te aanvaarden dat me nog zou resten. Ik wou nog wel een deal sluiten met het leven, het moest me niet verwennen, het zou voor mij al lang voldoende zijn als het me niet langer zou koeioneren, maar zelfs dat compromis als eervol alternatief werd me door mezelf niet gegund. Ik begon te drinken en het deed me goed. In het begin. Want het was de enige manier om aan de pijn van het bewustzijn te ontkomen en ik maakte dan ook dankbaar gebruik van de meest voor de hand liggende ontsnappingsroute: drank. Ik zat in de kroeg en dronk. Ik, alleen, met velen. Ik zocht de roes en wist dat ik haar zou vinden. Ik voelde me goed. Soms. En ik begon na te denken. Nadenken en drinken. En het drinken deed me denken dat ik misschien gelukkiger zou worden als ik zou stoppen met denken. Als ik maar iedere gedachte zou kunnen vermijden,

als ik maar leeg zou kunnen worden van gedachtes en verder nog, leeg worden van leegte. Het drinken deed me denken dat ik misschien gelukkiger zou worden als ik zou stoppen met drinken. Maar als je eindelijk zo ver bent dat je dit begint te begrijpen en te geloven, dan ben je meestal al te ver heen en is er geen weg meer terug. Alleen de weg vooruit. Alleen op de weg vooruit. Teveel op de wereld.

ESTHER En je vrienden?

DAVID Vrienden? Zelfverwerping, wanhoop en zelfmedelijden waren mijn vrienden en ik holde van de ene naar de andere, maar meestal vormden ze alle drie tegelijkertijd mijn gezelschap. Ik haatte mezelf zo erg om wat ik was.

ESTHER Je zegt: om 'wat' ik was, niet om 'wie' ik was.

DAVID (*somber*) Zie je nu hoe ver ik al uitgehold was? Ik voelde me mens op overschot, ik was een soort oevreur, iemand die het leven voor anderen verkende, maar er zelf nooit deel aan had. Als ik 's morgens in de spiegel keek werd ik aangestaard door de ouderdomsgroeven op mijn bovenlip die me heel cynisch attent maakten op mijn onvoldragen leven. Ik voerde een constant gevecht met het noodlot, een gevecht waarbij de tegenpartij ieder moment de spelregels in zijn eigen voordeel aanpaste. Er waren momenten dat ik niet meer dan een dier wou zijn, zodat ik me kon laten drijven op mijn instincten, en geen rekening meer moest houden met mijn redelijkheid, dat ik alleen maar behoefde te vreten, te plassen, te poepen en te slapen. Die wens, gegroeid uit mijn eigen onvermogen, en de zekerheid dat de enige zin van het leven ligt in het zoeken naar de zin zelf, vormden samen de dodelijke cocktail die me de knoop definitief deed doorhakken en me het leven de rug deed toekeren. (*lachje*) Ik had het toch altijd al een beetje overroepen gevonden. (*overtuigend*) Voor mij werd de dood het doel. En daar hou ik het bij. (*in zichzelf*) Ja, daar gok ik op. (*orakelend*) Ik verbreek de ketens van de vrijheid. ... (*constateert*) Je zwijgt. Heb je ook lange tijd gedacht dat het wel ooit beter zou worden omdat je je eenvoudigweg niet kon voorstellen dat het ook nog alleen maar slechter zou kunnen gaan?

ESTHER (*somber*) Je kan gedachten raden.

DAVID Ieder verhaal is een variant op hetzelfde thema.

ESTHER Denk je dat?

DAVID Ik weet het. Ook in dat van jou zal je dat patroon herkennen.

ESTHER Mijn verhaal? Dat wil je niet horen?

DAVID En waarom niet?

ESTHER Omdat het stinkt, omdat de houdbaarheidsdatum al lang verstreken is. Ik ben een wegwerpmens. Ik ben gekocht, betaald en gebruikt, maar voor herbruik kom ik niet in aanmerking.

DAVID Dat mag je niet menen.

ESTHER (*heftig*) Nee? Mijn echte ouders heb ik nooit gekend. Ze hebben me afgestaan voor adoptie. Voor mijn nieuwe 'ouders' was ik een pronkstuk: niet alleen het bewijs van hun liefde voor elkaar, maar ook een offer, het offer dat ze brachten op het altaar van hun altruïsme. Ze bewegen zich in middens waar dit soort gestes nogal gesmaakt wordt. Ik was hun 'fosterkindje' dat hen moest toelaten die moeizaam verworven positie in die kringen te consolideren en wie weet, zelfs te verstevigen. Ze sleepten me mee naar feestjes en recepties als hun mascotte. Moeder, ja, zo noemde ik haar, moeder deed mijn haar dan in vlechtjes en in die vlechtjes maakte ze een lintje vast. In de kleuren van de serviceclub. Ik ben van huis weggegaan toen ik 16 was.

DAVID Ik ...

ESTHER (*weert hem af*) Ik ben aan de kust gaan wonen en vond er werk in een vismijn. Zwaar werk, en smerig werk vooral. Meer valt er niet te vertellen.

DAVID Ben je daarom hier?

ESTHER Ik weet niet meer wanneer ik juist besloten heb om te stoppen met leven. Misschien was het pas onlangs, toen een ontgoocheling in de liefde me als een verraad van haar begon toe te schijnen. Maar was het liefde? Ik weet het niet. Of was het al veel eerder? Toen ik inzag dat ik toch nergens voor deugde, dat ik toch nergens plezier aan beleefde en dat het enige positieve dat ik van mezelf kon zeggen was dat ik toch niet al te veel plaats innam op deze wereld? Doet het er eigenlijk iets toe? Mijn nabeeld zal verdwijnen, nog voor het uitgetekend is.

DAVID En jouw vrienden?

ESTHER (*glimlacht*) Vraag wederom vraag. ... Als er iets is dat ik geleerd heb, dan is het wel dat vriendschap een illusie is en dat het in dit leven ieder voor zich is. We zijn alleen maar gericht op zelfversterking. Doe jezelf dus niets tekort, anderen zullen dat wel doen.

DAVID (*glimlacht*) We zijn er erg aan toe, wij allebei.

ESTHER (*bitter*) Dat valt nogal mee.

DAVID Ben je gelukkig met je beslissing?

ESTHER Zelfs dat niet. Jij?

DAVID Ja. De beslissing om mijn leven in eigen handen te nemen, en eindelijk heb ik de juiste uitdrukking gevonden, de beslissing om mijn leven in eigen handen te nemen was misschien de eerste die niet gegroeid is uit de angst die mij zo eigen is. Ja, ik ben gelukkig met de keuze die ik gemaakt heb, begrijp je dat?

ESTHER Natuurlijk.

DAVID *(heftig)* Ik wil zo ontzettend graag dat iemand dat begrijpt.

ESTHER Natuurlijk. *(maakt een gebaar om hem te strelen maar trekt haar hand dan terug)* Rustig maar.

Esther probeert opnieuw om David aan te raken. David aarzelt even, neemt dan haar hand en samen wandelen ze af. Een minieme lichtverandering duidt op een kleine sprong in de tijd. Déesse, Gabriël en Michaël op. Ze zien Ruth niet die hen is gevolgd en zich in de struiken verstopt.

DEESSE *(furieus)* Waar zijn ze?

GABRIEL Ik weet het niet.

MICHAEL Ik ook niet.

GABRIEL Het enige dat ik gezien heb is dat ze samen het bos in gingen.

MICHAEL Ja, dat is het enige dat hij gezien heeft.

GABRIEL *(tot Michaël)* Idioot.

DEESSE Hand in hand?

GABRIEL Hand in hand, ja.

DEESSE We moeten hen vinden vooraleer ze ons bedrijf te schande maken, we moeten hen wijzen op hun verplichtingen jegens ons.

GABRIEL Ze bezorgen ons nog een slechte naam.

MICHAEL Een slechte naam, ja.

DEESSE We mogen niet toestaan dat ze elkaar op vreemde ideeën brengen.

GABRIEL Of dat ze iets voor elkaar beginnen te voelen.

MICHAEL Of erger nog, dat ze verliefd worden op elkaar.

DEESSE Ze hebben een contract getekend, ze kunnen er niet onderuit.

GABRIEL Ze mogen hier niet weg.

MICHAEL Nee, ze ...

DEESSE Zwijg! Vind hen en haal hen uit elkaar.

MICHAEL We gooien een emmer koud water over hen, zoals bij jonge honden.

GABRIEL Idioot!

Gabriël duwt Michaël voor zich uit van de scène af en verdwijnt zelf ook. Déesse blijft staan, heeft iets gehoord, kijkt om zich heen en gaat dan ook af. Ruth komt uit de struiken en kijkt het verdwijnende trio na. Een kleine lichtverandering duidt een kleine sprong in de tijd aan. Esther en David komen uit de tegenovergestelde richting aangewandeld.

ESTHER (*aarzelt*) Verlang je echt naar de dood?

DAVID Hem kan ik nog proberen te begrijpen, met het leven lukt me dat sowieso niet.

RUTH Dat was haar vraag niet, David.

DAVID Waar kom jij zo plots vandaan?

RUTH Ik sta hier al een hele tijd. Déesse en haar factotums zijn hier nog niet zo lang geleden voorbij gekomen. Ze zoeken jullie.

ESTHER Waarom?

DAVID We hebben een contract getekend.

ESTHER Ze willen niet dat er iets tussenkomt.

DAVID Dat zal niet gebeuren.

RUTH Hoe kan je nu zo praten? Verlang je dan echt nog naar de dood?

DAVID (*aarzelt*) De dood is onze vijand niet. Hij is een vriend. We leven toch maar bij gratie van de dood? Zoals het spreekwoord zegt: 'de één zijn dood is ... ' en zo verder. Zo is het ook. Ik woon hier omdat de vorige

huurder gestorven is, ik koop een nieuwe auto omdat ik een kleine erfenis gekregen heb, ik ...

RUTH Maar ook het tegenovergestelde is waar: ik kan niet eten omdat iemand anders mijn voedsel opeet, omdat hij meer opeet dan hij nodig heeft, omdat ...

DAVID (*hard*) ... we met te velen zijn op deze wereld. Juist daarom is de dood onze vriend.

RUTH Jij offert je dus op?

DAVID Laten we het erop houden dat mijn dood voor anderen mooi meegenomen is. Hij schept kansen. Sterven is niet de laatste daad die we in het leven stellen, in zekere zin is het de eerste!

RUTH (*cynisch*) Puur altruïsme dus.

ESTHER Hou op!

RUTH Je maakt haar overstuur, zie je dat dan niet? Doet dat je dan niets?

DAVID (*gaat onverstoord verder*) Ik zie de dood als een hogere intelligentie in een onoverdenkbaar kosmisch verband en de willekeur die hij hanteert is dezelfde willekeur waarmee een vlieg, nee, waarmee diè vlieg naar het web van een spin, nee, van diè spin, gedreven wordt. Het is dezelfde willekeur die wij gebruiken om een mug, nee, om diè mug dood te slaan. Willekeur bestaat in het zijn op de verkeerde plaats, op het verkeerde moment, of beter nog, in het zijn op de juiste plaats, op het juiste moment. En ik, ik stuur de willekeur een beetje. Dat is alles.

RUTH Dat is alles.

DAVID (*tot Ruth*) Zou je euthanasie bij een kankerpatiënt goedkeuren?

RUTH Ja.

DAVID Beschouw levensmoeheid dan maar als kanker van de geest. Niet te genezen. En voor je iets gaat zeggen: nee, ik ben niet depressief en ja, ik heb er lang genoeg over nagedacht. Oké?

RUTH En daarna? Houdt alles op?

DAVID Schreeuwt zo een vraag niet om een tegenvraag? Kan het in de gedachten wonen van diegenen die ons niet vergeten zijn dan niet tellen als leven na de dood? (*Esther begint te lachen*) Wat is er?

ESTHER Sorry, maar ik vind je grappig. (*Ruth begint nu ook uitbundig te lachen*)

DAVID (*bekijkt de twee vrouwen*) Ik, grappig?

ESTHER Ja, jij.

DAVID Hoe bedoel je? 'Grappig' is wel het laatste epitheton waarmee ik mezelf zou bedenken.

ESTHER (*lacht harder*) Je doet het weer.

DAVID (*verbaasd*) Wat?

ESTHER Je spreekt zo raar.

DAVID Hoe bedoel je?

ESTHER Zo ... cliché.

DAVID Wie, ik?

ESTHER Ja, jij. (*Ruth lacht nu ook harder*)

DAVID Cliché? Ik begrijp er niets van.

ESTHER Ja, cliché. Je woorden klinken ... geschreven.

DAVID Geschreven?

ESTHER Ja, als een boek. Zo onnatuurlijk.

DAVID Dat meen je niet.

ESTHER Toch wel.

DAVID Geschreven? ... Wie schrijft me dan, wie heeft me dan geschreven? Ben ik een open boek? (*begint nu zelf ook te lachen*) Ik zal proberen er iets aan te doen. Als ik nog eens (*slikt*) ... 'geschreven' praat, dan geef je me maar een tik.

ESTHER Dat zal ik zeker doen.

DAVID Geschreven! Ik moet getalenteerder zijn dan ik zelf dacht. (*glimlacht*) Ik ben een huis met vele kamers. (*Esther geeft hem een tik; ze lachen allebei*)

RUTH Jullie zijn nog mooier als jullie lachen. (*David en Esther voelen zich betrap*) Vlucht voor het te laat is. Vlucht en vecht voor elkaar.

DAVID We hebben een contract.

RUTH Zien jullie dan niet dat jullie verliefd zijn?

DAVID EN ESTHER Wie? Ik?

RUTH (*lacht*) Ja, jullie allebei. En nog wel op elkaar. Waarom weigeren jullie dat te accepteren?

DAVID Hoop je dat ik de wil om te sterven toch nog zou verliezen?

RUTH (*heftig*) Natuurlijk.

DAVID Verliefdheid gaat voorbij. (*Esther geeft hem een tik*)

RUTH Maar ze wordt liefde als ze de kans heeft gekregen om zich te nestelen en te settelen. Geef haar verdomme die kans. (*Esther kijkt glimlachend naar David. David twijfelt. Ruth citeert.*) 'Er is niets in de hemel en op aarde zo zoet als de liefde. Zo sterk, zo hoog, zo ruim, zo goed, zo volkomen, want de liefde is geboren uit God en vindt alleen rust in God'. Thomas à Kempis. (*David geeft haar een tik, ze lachen allebei*)

ESTHER (*versombert*) Ik heb nooit liefde gekend. Of toch. Toen ik klein was kreeg ik op een dag van mijn pleegouders een kat. (*sarcastisch*) Misschien hadden ze in de gaten gekregen dat het niet goed is voor een klein kind om tussen al die feesten, fuiven, recepties en party's door veel alleen te zijn. Ze moest 'Mieneke' heten van hen, maar ik noemde haar 'Freewee'. Wekenlang heb ik geprobeerd om haar te leren knipoogjes naar mij te geven. Ik ging plat op mijn buik liggen, met mijn neusje tegen het hare en dan knipte ik één oog dicht en met mijn hand sloot ik dan één van de hare.

DAVID En?

ESTHER Ik heb haar nooit zo ver gekregen dat ze uit eigen beweging naar me knipoogde, als je dat bedoelt. Ik heb wel eens horen zeggen dat een knipoog, net als de lach, de mens van het dier onderscheidt. (*David geeft haar een tik*) Wat is er?

DAVID Je spreekt zo ...

DAVID EN ESTHER ... geschreven! (*ze lachen en vallen in elkaars armen*)

RUTH Mag ik jullie dan geluk wensen?

ESTHER *(tot David)* Ben je zeker van ...

DAVID ... jou?

ESTHER *(glimlacht)* ... je zaak?

DAVID Ja.

RUTH Zelfs als je gelooft dat het leven niet meer is dan een illusie, dan nog kan je er van genieten, maar pas voor de volle honderd procent als je de illusie herkent en erkent. Je zal zien, dan verdwijnt iedere reden om langs de kant te blijven staan of om helemaal te verdwijnen. Geloof me maar. *(verdrietig)* Jonathan had ook geen reden.

ESTHER De man die sprong?

RUTH Ja, hij. Ik heb zijn dagboek gevonden. Mag ik jullie iets voorlezen?

ESTHER Natuurlijk.

RUTH *(haalt het dagboek uit haar zak en leest' "* 'Wat is 's mensen lot anders dan het verduren van het je toegemeten leed, het leegdrinken van je beker?' schrijft de jonge Werther in een brief aan zijn vriend Wilhelm. Ik zal de beker volledig leegdrinken. Zoals Socrates dat deed."

DAVID Wat bracht hem zo ver?

RUTH Hij heeft een meisje doodgereden. Hij was dronken. Het tragische is dat hij nooit dronk. Behalve die ene keer. Hij was naar een verjaardagsfeest geweest. Zijn vrienden hadden hem dronken gevoerd. Tegen zijn zin. Het was niet hun bedoeling om hem zelf met de auto terug naar huis te laten rijden, maar hij was al vertrokken voor ze er erg in hadden. Onderweg heeft hij het meisje dat haar hond aan het uitlaten was, aangereden. Ze was op slag dood. Hij heeft zijn straf uitgezeten, maar toen hij vrij kwam heeft hij zichzelf een bijkomende straf opgelegd: hij weigerde te aanvaarden dat hij geboet had. Toen ging het eigenlijk pas echt fout met hem. Hij begon te drinken ...

DAVID Hij ook al.

RUTH ... en eindigde hier.

DAVID Ik kan de man heel goed begrijpen.

RUTH Misschien zou je eens moeten proberen om dat niet te doen.

DAVID *(verwonderd)* Je bedoelt?

RUTH Ik geloof dat vergeving altijd mogelijk is, want anders zou er geen hoop meer kunnen bestaan en is het niet de hoop die de wereld draaiend houdt?

ESTHER Ik dacht dat dat de liefde was.

RUTH (*denkt na*) Misschien heb je gelijk, maar ook dan nog heeft zij de hoop naast zich nodig. Zolang we maar willen toegeven dat we niet meer dezelfde persoon zijn als diegene die de fout heeft gemaakt, zolang is er vergeving mogelijk. Wat je ook doet of gedaan hebt. Dankzij de genade. En die ligt al van in het begin besloten in alles wat we doen, dat is het mooie. Een zelfmoordenaar werpt Gods mooiste geschenk, een genadegeschenk, de vrije wil, genadeloos in diens aangezicht terug.

DAVID Moet jouw god dan niet aanvaarden dat zijn geschenk, diezelfde vrije wil, door diezelfde mens tot in zijn uiterste consequentie kan aanvaard worden?

RUTH Als je zelfdoding beschouwt als een uiting van de vrije wil, dan wel ja.

DAVID Maar jij gelooft niet dat dat zo is?

RUTH Dat geloof ik niet, nee.

DAVID Hoe ben jij hier terecht gekomen, Ruth?

RUTH Ach, is dat zo belangrijk? Mijn man en ik hadden een bloeiende zaak, zoals dat dan heet. We hadden jarenlang hard gewerkt om te geraken waar we toen stonden en van vakantie was er eigenlijk nooit sprake geweest. Geen tijd, geen geld, je kent dat wel. Tot voor enkele jaren. Toen was er die ruimte plotseling wel. Sam wilde absoluut naar dit eiland komen, waarom weet ik niet. Hij kende de voorgeschiedenis, maar we waren gelukkig, dus daarom kon het niet zijn. Zijn moeder reisde met ons mee. Ze was een eenzame vrouw. Sam was haar enige zoon en misschien het enige in de wereld dat ze nog bezat. Bezat, ja. Natuurlijk stoorde ik me aan haar, maar ik besepte maar al te goed dat ik de plaats die een vrouw in een huwelijk moet innemen, die tussen haar man en zijn moeder, nog niet zou kunnen opeisen. De tijd was er nog niet rijp voor, zolang waren we nog niet samen. Op een morgen vertrok Sam om te gaan duiken. Vanaf die dag hebben we niets meer van hem gehoord.

ESTHER Maar dat is verschrikkelijk.

DAVID Hoop je nog steeds dat ... ?

RUTH Oh nee.

ESTHER (*citeert Ruth*) Is het niet de hoop die de wereld draaiend houdt?

DAVID Wanneer is dat gebeurd? Onlangs?

RUTH Nee, het is al bijna drie jaar geleden

DAVID En al die tijd ben je hier gebleven?

RUTH Zijn moeder wou hier blijven.

ESTHER En voor haar ben jij ...?

RUTH Dat was ik aan haar verplicht, of niet dan? Ze heeft niemand anders meer.

DAVID Daar komt iemand!

ESTHER (*in paniek*) Zijn zij het?

RUTH Vlug, in de struiken.

Ruth, Esther en David verbergen zich in de struiken. Déesse, Gabriël en Michaël verschijnen op het toneel.

DEESSE Waar zijn ze, verdomme?

GABRIEL We zullen hen vinden.

MICHAEL Beter nog, we zullen hen niet laten gaan.

DEESSE En Ruth? Waar is Ruth? Heet iemand Ruth gezien? Zou ze bij hen zijn?

GABRIEL Ik weet het niet.

MICHAEL Nee, ik weet het niet.

GABRIEL Ik heb haar vandaag nog niet gezien.

MICHAEL Ik ook niet.

Vanuit de verte komt Roberto aangewandeld.

GABRIEL Daar is Roberto. We zullen het aan hem vragen.

MICHAEL Ja, dat is een goed idee. We vragen het aan Roberto.

DEESSE Ik zal het hem zelf wel vragen. (*snauwt*) Sta daar niet te lummelen als een stelletje heiligenbeeldjes. Doe iets! Ga hen zoeken! Vooruit, vlug wat. (*Gabriël en Michaël af*)

MICHAEL Ja, vooruit, vlug wat!

GABRIEL Idioot! (*slaat Michaël tegen het hoofd en beiden af*)

DEESSE Dag Roberto ... Robbie!

ROBERTO (*op met lang touw in zijn handen*) U bent het.

DEESSE (*neemt hem bij de arm*) Is het zo ver?

ROBERTO Zou u dat willen?

DEESSE Nee. Ik zou eerst nog wat willen genieten ... van jou ... met jou. Vrijblijvend uiteraard.

ROBERTO (*cynisch*) Uiteraard. (*vliegt uit*) Jullie wijven zijn allemaal hetzelfde!

DEESSE Maar Robbie ...

ROBERTO Ga weg. Laat me met rust. (*gaat zitten*) Hoer!

DEESSE Idioot! (*af*)

DOLORES (*op*) Dag Roberto.

ROBERTO (*gelaten*) Laat me met rust.

DOLORES Wil je met een bezwaard hart afscheid nemen?

ROBERTO Het zal zijn zoals het moet zijn.

DOLORES Denk na, Roberto.

ROBERTO Schei uit. Alles is al gedacht.

DOLORES Een wind uit de duisternis heeft je aangeraakt en heeft je doen verkillen.

ROBERTO Bespaar me je poëzie. Het is al laat, te laat. Ik moet gaan slapen.

DOLORES Jij laat je mee slepen door de weg van de minste weerstand en nu bejank je jezelf en heel de wereld moet weten hoe je jezelf bejankt

en hoe het gewicht van wat jij waarschijnlijk je onoverkomelijk verlies noemt, op je drukt.

ROBERTO Zwijg, stomme koe, en bespaar me je aanmatigend gelul; je weet niet wat je zegt.

DOLORES Grofheid maskeert leugens.

ROBERTO Je wordt verstandig. (*wil weggaan*)

DOLORES Wacht. Ga nog niet. Ik wil je iets vertellen.

ROBERTO Wat?

DOLORES Hetgeen je buren uit kamer 2 is overkomen.

ROBERTO Waarom? Ze zijn dood.

DOLORES Ik vind dat je het moet horen.

ROBERTO Ieder zijn verhaal. Ik luister.

DOLORES Elisabeth en Marcel hadden twee zonen, Kaïn en Abel. Misschien doen die namen wel een belletje rinkelen. Het waren gelovige mensen en juist omdat ze gelovig waren durfden ze het aan om hun kinderen zo te noemen. Tijdens de oorlog trouwde Abel. De priester van het dorp waar Marcel en Elisabeth woonden, die het huwelijk had ingezegend, vroeg hen om een joodse jongen in hun huis te verbergen. Nu Abel er niet meer woonde hadden ze toch plaats genoeg, zei hij. Marcel en Elisabeth konden niet weigeren, ze wilden ook niet weigeren, integendeel, ze waren blij omdat ze vanuit hun overtuiging en vanuit hun engagement in die overtuiging, iets konden doen. Ze namen Joshua, zo heette de joodse jongen, in huis op. Maar Kaïn, de jongste zoon, lag dwars. Uit domheid, uit opportunisme of uit politieke overtuiging, Elisabeth noch Marcel wisten zelf wat ze het liefst zouden willen geloven. Kaïn dreigde Joshua, en dus ook zijn eigen ouders, aan te geven. Marcel en Elisabeth wisten niet wat ze moesten doen.

Overgang naar flashback. Via projectie op horizontdoek en/of met zetstukken (pilaren, kerkstoelen) wordt de illusie van een kerk gecreëerd. Marcel, Elisabeth en priester op. David, Esther en Ruth komen uit de struiken en luisteren/kijken naar het verhaal van Marcel en Elisabeth, verteld door Dolores. Elisabeth zit zwijgend op een stoel.

PRIESTER Jullie zijn goede mensen.

MARCEL Nee, dat zijn we niet. En uw troost is er geen.

PRIESTER (*mompelt*) Ik weet het. ... Zullen we samen bidden?

ELISABETH Dat zal moeten wachten. Daar is hij.

KAIN (*op*) Pa? Ma? Denken jullie echt dat jullie me met de hulp van die zwartrok om kunnen praten? Dat verwondert me. Ik vrees dat ik jullie moet teleurstellen. Jullie zouden me beter moeten kennen.

ELISABETH (*staat op en neemt haar zoon in de armen*) Dag jongen. We houden van je.

De woorden van Elisabeth klinken als een afscheid en Kain beseft te laat dat ze dat ook zijn. Marcel heeft een pistool getrokken en schiet zijn zoon neer.

KAIN (*valt neer*) Neeeeeeee!!!!

Elisabeth knielt bij haar dode zoon en begint te wenen. Marcel geeft het wapen aan de priester. Einde van de flashback.

DOLORES Elisabeth en Marcel hebben hun zoon in die kerk begraven. Officieel is hij nog steeds vermist.

ESTHER Maar dat is verschrikkelijk. Ze hebben hun eigen kind vermoord? Om een ander te redden?

DOLORES Je mag niet te snel oordelen, Esther.

ROBERTO (*barst uit*) Ik ben niet beter dan hen, maar ook niet slechter.

RUTH Laat de doden toch met rust.

ROBERTO (*schreeuwt*) Ik ben één van hen. Ja, mijn vrouw is gestorven. Ik heb haar gedood, langzaam, met woorden.

RUTH Ik begrijp het niet.

ROBERTO Nee, begrijp je dat niet? Natuurlijk begrijp je dat wel. Jullie zijn toch van dezelfde soort, jullie allemaal. Ze bedroog me, ze had een andere man, begrijpen jullie nu wat ik bedoel?

ESTHER Oh God.

ROBERTO Ze zei dat het afgelopen was, maar zo iets is nooit afgelopen. Wie één keer bedriegt, bedriegt altijd, zo is het toch? Hoe kon ik het haar vergeven, hoe kan een man ooit zo iets vergeven? Ik ben het haar iedere dag voor de voeten blijven gooien, maar ze verzette zich niet. Ze heeft

zich nooit verzet. Ze reageerde zelfs niet. (*begint te snikken*) Ze heeft pillen genomen. Ze is vertrokken zonder afscheid te nemen, zonder briefje. Zelfs dat gunde ze me niet. (*schreeuwt*) Ze gaf me zelfs niet de kans om het haar te vergeven! (*wil weggaan*)

DOLORES Wacht!

ROBERTO (*draait zich om*) Waar ik naar toe ga, daar kunnen jullie niet komen. Ik zal voor eeuwig een dorre boom zijn in een bos van andere zelfmoordenaars.

Roberto loopt met het touw verder het bos in. De weersverandering die zich vanaf het begin van het tweede bedrijf aan het voltrekken was (van licht naar donker via belichting en/of projectie op horizontdoek) culmineert nu in een storm (met eventueel donder, wind, regen).

DOLORES Nee! (*tot Ruth*) We moeten hem tegenhouden.

RUTH Laat hem. Je kan hem niet meer helpen. Hij heeft zijn keuze gemaakt. Alleen, zoals het hoort. Het is de enige die er werkelijk toe doet. Het onmogelijke is ook voor ons onmogelijk. Soms moet je je gewonnen geven.

DOLORES Maar ...

RUTH Geloof me.

DOLORES (*in de richting van waarin Roberto verdwenen is*) 'God, ik wil terugkeren op de weg die U voor me uitgetekend heeft, ik wil terugkeren in de tijd die U me toegemeten heeft. God, ik wil mezelf ont-scheppen, als U begrijpt wat ik bedoel', bad Judas en hij stortte voorover, barstte open en al zijn ingewanden kwamen eruit. Sindsdien heerste verlatenheid op de bloedakker.

RUTH We zullen hem straks begraven.

DOLORES 'En zie, het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot onder in tweeën, de aarde beefde en de rotsen spleten. De graven gingen open en de lichamen van vele heilige mensen die ontslapen waren, stonden op.'

RUTH (*neemt Dolores in haar armen*) De hoop.

ESTHER Wij zullen jullie helpen.

RUTH Nee, jullie moeten gaan. Ieder zijn eigen weg.

DOLORES Wat jullie nodig hebben zullen jullie hier niet vinden.

DAVID En jullie?

RUTH Wij redden ons wel, maak jullie niet ongerust. Ga nu.

DOLORES Ik zie duivels lachen in het vuur en spotten met hun prooi. Ik zie mensen biddend uit de dood opstaan om voor hun Wereldrechter te verschijnen. Ik zie de Zoon des Mensen, zittend op wolken, de twaalf naast hem. Ik zie engelen, ze lijken op elkaar. Ik zie hen de zaligen het hemelrijk binnenleiden. Ik zie engelenscharen achter ramen verdwijnen en boven hen zie ik hemelwachters het firmament oprollen. Ik zie het nieuwe Jeruzalem.

RUTH Giotto.

DOLORES De hoop.

ESTHER Ik hoop dat je weer gaat zingen.

DOLORES Ik weet het niet. Muziek maskeert vaak alleen maar leegte.

ESTHER En jij, Ruth?

RUTH Ik heb mijn werk.

DOLORES Dat bedoelt ze niet.

RUTH (*glimlachend*) Dat weet ik. Er zijn er die zeggen dat mensen die hun donkere zelfmoordgedachten steeds opnieuw weer durven uiten, nooit daadwerkelijk zullen overgaan tot hetgeen waarover ze praten. Anderen beweren dan weer juist dat die mensen in de gaten moeten gehouden worden en tegen zichzelf beschermd. Voor mij is zelfdoding een optie, een laatste deur die op een kier staat en die je op ieder moment achter je kan dicht trekken. Het is juist die wetenschap van het achterpoortje die bevrijdend werkt en die er voor zorgt dat het gebruik ervan overbodig wordt en dat het niet -ik zeg niet nooit- zover hoeft te komen. Het is een laatste rationeel en emotioneel argument in noodsituaties. Zelfdoding wordt dan een afspraak met de toekomst, vanuit een helderheid en een bereidheid die je best als een totale overgave zou kunnen omschrijven. Zelfdoding is het zegel op de verbintenis die God met de mensen sloot en waarin Hij ons zijn vrije wil gaf.

ESTHER Ik begrijp het. Nee, ik probeer het te begrijpen.

DOLORES Dat het jullie goed mag gaan. (*Dolores en Ruth af*)

DAVID De storm is gaan liggen. Kom, we gaan, we moeten verder.

ESTHER (*glimlachend*) We mogen verder.

DAVID (*stopt*) Samen. ... Esther, ... je geur heeft me besmet en zal voor altijd rond me blijven hangen.

ESTHER (*geeft hem een tik*) 'En ik, ik heb behoefte aan een hij.'

DAVID (*slaat zijn armen om haar heen*) Iedere dag dat ik in de spiegel keek en daar alleen mijn beperktheden zag, heeft me verhinderd om een toekomst voor me te dromen ... (*David begint te huilen*)

ESTHER Mensen zijn pas echt als ze huilen.

DAVID ... omdat die toekomst sowieso te mager uit zou vallen.

ESTHER En nu?

DAVID Wil jij die droom zijn? (*Esther lacht*) Ik ... ik denk dat ik van je hou. ... Je zegt niets. ... Klink ik te 'geschreven'?

ESTHER Nee, het is goed zo.

Muziek. 'Suicide is painless'.

DOEK